

รายงานวิจัย

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน: กรณีศึกษา การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย

Managing Sustainable Tourism: A Case Study of Ecotourism

Chiang Mai Province, Thailand

ผู้วิจัย

ผศ.เพชรรัตน์ มีสมบูรณ์พูนสุข

ผศ. ณัฐยา ประดิษฐ์สุวรรณ

ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

29 สิงหาคม 2555

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้
ของคณะสังคมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2554

ชื่อโครงการ : การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัด
เชียงใหม่ประเทศไทย

ชื่อผู้วิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพชรรัตน์ มีสมบุญพันธุ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณัฐยา ประดิษฐ์สุวรรณ

ปีที่วิจัย : 2554

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนและพฤติกรรมการมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวน 200 คน การเก็บตัวอย่างจะใช้วิธีแบบโควตา (Quota Sampling) คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย 100 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 100 คน และวิธีแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ อาทิเช่น อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย น้ำตกวชิรธาร น้ำตกแม่กลาง น้ำตกแม่สา เป็นต้น

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา อาทิ ค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ t-test F-test และ Chi-Square

ผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในภาพรวมในระดับเห็นด้วย ต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ในทุกด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมวัฒนธรรม ขณะที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในภาพรวมในระดับไม่แน่ใจ

ในส่วนการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านจำนวนครั้งที่เคยมาเที่ยว และด้านระยะเวลาในการมาเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

Research Title : Managing Sustainable Tourism: A Case Study of Ecotourism,
Chiang Mai Province, Thailand

Researcher : Assist. Prof. Petcharat Mesomboonpoonsuk
Assist. Prof. Nattaya Praditsuwan

Year : 2011

ABSTRACT

The research on Managing Sustainable Tourism: A Case Study of Ecotourism, Chiang Mai Province, Thailand was aimed on studying demographic data of tourists, their opinions towards sustainable tourism management as well as their behavior on ecotourism destinations of Chiang Mai, Thailand

The samples of this research were 200 tourists. Quota sampling method was used in choosing 100 Thai tourists and 100 foreign tourists. In addition, convenience sampling method and self-administered questionnaire also were used in collecting data from tourists who were visiting famous ecotourism destinations of Chiang Mai, i.e. Doi Suthap-Pui National Park, Wachirathan fountain, Klang fountain and Mae Sa fountain, etc.

Statistic using in analysis data were descriptive statistic including percentage, mean and standard deviation and inferential statistic, i.e. t-Test , F-test and Chi-square test.

The research results revealed that the most of Thai respondents rated all aspects of sustainable tourism at ecotourism destinations of Chiang Mai; environmental; economic and socio-cultural in overall at the degree of agreement. Whereas, the most of foreign respondents rated at the degree of undecided or neither agree nor disagree.

In testing hypothesis, it was found that opinions of tourists towards sustainable tourism management at ecotourism destinations of Chiang Mai were associated with tourist behavior in aspect of frequency and length of time in visiting ecotourism destinations at the significant statistical level of 0.05.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณเงินรายได้ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปี 2554 และสำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์จาก นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจนครบถ้วน

ขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์อรพิน สันติธีรากุล และ ดร.เชมกร ไชยประสิทธิ์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ให้คำปรึกษา อีกทั้งตรวจแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ท้ายที่สุด ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ ที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัยนี้หลายประการ

คณะผู้วิจัย

สิงหาคม 2555

สารบัญ

บทที่		หน้า
	บทคัดย่อ	ก
	Abstract	ข
	กิตติกรรมประกาศ	ค
	สารบัญ	ง
	บัญชีตาราง	ฉ
	บัญชีภาพ	ณ
1	บทนำ	
	ภูมิหลัง	1-1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย	1-3
	ความสำคัญของการวิจัย	1-4
	ขอบเขตของการวิจัย	1-4
	กรอบแนวคิดในการวิจัย	1-5
	สมมติฐาน	1-5
	นิยามศัพท์	1-6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
	แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	2-1
	แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	2- 4
	แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2-14
	การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	2-27
3	วิธีดำเนินการวิจัย	
	การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	3-1
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	3-1
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	3-3
	การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	3-3

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตาม เพศ อายุ ศาสนา และเชื้อชาติ	4-2
ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่	4-6
ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่	4-10
ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่	4-19
ส่วนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน	4-21
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
ความมุ่งหมายของการวิจัย	5-1
สมมติฐานการวิจัย	5-1
วิธีดำเนินการวิจัย	5-1
สรุปผลการวิจัย	5-3
อภิปรายผลการวิจัย	5-6
ข้อเสนอแนะ	5-8
บรรณานุกรม	บ-1
ภาคผนวก	
ภาคผนวก 1 ตัวอย่างแบบสอบถามภาษาไทย	ผ-1-1
ภาคผนวก 2 ตัวอย่างแบบสอบถามภาษาอังกฤษ	ผ-2-1
ประวัติย่อหน้าโครงการวิจัย	ป-1

บัญชีตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามเพศ อายุ ศาสนา และภาค/เขต	4-2
2 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามอายุ ศาสนา และภาค/เขตที่จัดกลุ่มใหม่	4-4
3 แสดงระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่	4-6
4 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามลักษณะการมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่	4-10
5 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามจำนวนครั้งที่เคยมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่	4-11
6 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามฤดูกาลที่นักท่องเที่ยวนิยมมาท่องเที่ยวยังท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่	4-11
7 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามระยะเวลาในการมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่	4-12
8 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามระยะเวลาในการมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่เมื่อจัดกลุ่มใหม่	4-13
9 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามวัตถุประสงค์หรือเหตุผลที่สำคัญในการมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่	4-14
10 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ที่นักท่องเที่ยวเคยไปเที่ยวมา	4-15
11 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามแหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ที่นักท่องเที่ยวรับทราบข้อมูล	4-16
12 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่	4-17

บัญชีตาราง (ต่อ)

13	แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามการกลับมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ในอนาคต	4-18
14	แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามโอกาสที่จะกลับมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ในอนาคต	4-18
15	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามเพศ	4-21
16	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามอายุ	4-25
17	การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม จำแนกตามอายุที่พบความแตกต่างเป็นรายคู่	4-34
18	การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่และพฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านจำนวนครั้งที่เคยมาเที่ยว	4-36
19	การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่และพฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านระยะเวลาในการมาเที่ยว	4-37

บัญชีภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
1 ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	1-5
2 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตามแผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 21	2-13
3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2-23

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สร้างรายได้ให้แก่ประเทศไทยมาอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หรือ ททท.เปิดเผยว่า ณ สิ้นปี 2553 ททท.คาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าไทยราว 15.7-15.8 ล้านคน เพิ่มขึ้นราว 11-12% สร้างรายได้ราว 5.8-6 แสนล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นราว 14-17% เมื่อเทียบกับปี 2552 ที่ผ่านมา โดยนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคที่มีการขยายตัวเข้าสู่ภาวะปกติและตอยอดจากปี 2551 คืออาเซียน ยุโรป เอเชียใต้ โอเชียเนีย ตะวันออกกลาง และ แอฟริกา มีเพียงเอเชียตะวันออก และอเมริกา ยังต้องรอเวลาฟื้นตัว อีกทั้งภูมิภาคอาเซียนที่มีการเติบโตมาก เช่น ตลาดมาเลเซีย มีอัตราการขยายตัวราว 9% สิงคโปร์ ขยายตัวราว 15% ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ขยายตัวราว 15.31% เป็นต้น ทั้งนี้สาเหตุที่การท่องเที่ยวฟื้นตัว เนื่องมาจากความแข็งแกร่งของแบรนด์ไทย ความภักดีของลูกค้า โดยมีกลุ่มนักท่องเที่ยวชาว 60% รวมถึงไทยมีความหลากหลายของตลาด นักท่องเที่ยวใน 7 ภูมิภาค ตลอดจนการมีคณะกรรมการทำงานร่วมกันในการทำการสื่อสารในภาวะวิกฤติ ดังนั้นจากการฟื้นตัวของการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น ทำให้ในปี 2554 ททท. จึงจะมีการปรับเป้าหมายเพิ่มจากที่ตั้งไว้ว่าจะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติ 15.5 ล้านคน มีรายได้ 6 แสนล้านบาท เป็นมีนักท่องเที่ยว 16.4-16.5 ล้านคน มีรายได้ราว 6.2 แสนล้านบาท (ไขกลยุทธ์ท่องเที่ยวปี 54: ออนไลน์. 2554)

ในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศนั้น รองผู้ว่าการด้านตลาดในประเทศ ททท.กล่าวว่าในปีนี้ ททท. ต้องการสร้างตลาดการท่องเที่ยวในประเทศให้แข็งแกร่งขึ้น เพื่อเป็นตัวสนับสนุนตลาดนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ โดยจะเปิดตัวแนวคิดการท่องเที่ยวใหม่คือ "เที่ยวหัวใจใหม่ เมืองไทยยั่งยืน" ในเดือนมกราคม 2554 เพราะต้องการสร้างนักท่องเที่ยวให้มีจิตสำนึกเป็นการตอยอดจากปีที่ผ่านมาที่ใช้ธีม "กอดเมืองไทยให้หายเหนื่อย" โดยแผนการทำตลาดในปี 2554 ททท. จะมุ่งทำการตลาดไปที่กลุ่มขับรถเที่ยวเอง และกลุ่มที่เดินทางท่องเที่ยวทางรถบัส ซึ่งจะผลักดันให้เป็นไปตาม 5 กลยุทธ์หลัก คือ 1.สร้างกระแสให้การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต 2.สร้างความเชื่อมโยง 3.สร้างความรับรู้ในเอกลักษณ์ของพื้นที่ 4.ท่องเที่ยวอย่างรู้ค่า รักษาแหล่งท่องเที่ยว และ 5.มิติการเรียนรู้ ซึ่งประเทศไทยยังมีสิ่งให้เรียนรู้อีกจำนวนมาก

นอกจากนี้ ยังมองถึงตลาดใหม่ๆที่จะเข้าไปขยายฐานในเชิงรุกมากขึ้น เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งจะผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวทางรถทัวร์ และกลุ่มครอบครัว โดยอาจใช้โครงการ

"คาเมร่า เทอราฟี่" หรือถ่ายรูปเพื่อความสุขของชีวิต โปรโมตควบคู่กันไปเพื่อให้เกิดเป็นกระแสการถ่ายรูปและเป็นการแบ่งปันความรักกันต่อไป ประกอบกับจะมุ่งโปรโมตภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือภาคอีสานให้มากขึ้น เนื่องจากเป็นภูมิภาคที่ยังมีนักท่องเที่ยวน้อย โดยเป้าหมายการท่องเที่ยวภายใน ประเทศของปี 2554 ททท. วางเป้าหมายไว้ที่มีจำนวนนักท่องเที่ยวคนไทย 91 ล้านคน/ครั้ง สร้างเงินหมุนเวียนจากการท่องเที่ยวราว 432,000 ล้านบาท (ไขกลยุทธ์ท่องเที่ยวปี 54:ออนไลน์. 2554)

การที่ ททท มุ่งที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตภาคเหนือนั้น เนื่องจากภาคเหนือมีจังหวัดที่สำคัญจังหวัดหนึ่ง คือ จังหวัดเชียงใหม่ซึ่งนับเป็นศูนย์กลางของจังหวัดในภาคเหนือ โดยเฉพาะเรื่อง การท่องเที่ยว ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ เนื่องจากความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งทางด้านธรรมชาติ อันทรงงาม ด้านศิลปวัฒนธรรม และ ประเพณีของชาวเชียงใหม่ที่เป็นเอกลักษณ์น่าประทับใจ และความพร้อมในเรื่องสถานที่พัก และบริการด้านการท่องเที่ยวต่างๆ ที่หลากหลาย เป็นที่ดึงดูดคนมาท่องเที่ยวนับล้านคนในแต่ละปี (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.2550)

จังหวัดเชียงใหม่ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด 4 ปี (พ.ศ.2553-2556) โดยมีพันธกิจด้านเศรษฐกิจ ที่มุ่งประเด็นยุทธศาสตร์หนึ่งเกี่ยวกับการท่องเที่ยวคือ การส่งเสริมพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีกลยุทธ์ที่จะสร้างภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของนครแห่งชีวิตและความมั่งคั่ง สร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มทางการตลาดการท่องเที่ยว รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพผลิตภัณฑ์สินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยว (จังหวัดเชียงใหม่. 2554)

สำหรับสถานการณ์การท่องเที่ยวในปี 2554 ของจังหวัดเชียงใหม่ นั้น นายกสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจ.เชียงใหม่ ได้คาดว่าจะมีแนวโน้มดีกว่าปี 2553 นอกจากกิจกรรมและงานเทศกาลสำคัญในช่วงเวลาต่างๆตั้งแต่ต้นปี เช่น งานแสดงและประกวดพลุนานาชาติ งานไม้ดอกไม้ประดับในเดือนกุมภาพันธ์ ประเพณีสงกรานต์ ในเดือนเมษายน งานเทศกาลอาหารนานาชาติ หรืออินเตอร์เนชั่นแนลฟู้ด เฟสติวัล ในเดือนกรกฎาคม ส่วนช่วงเดือนสิงหาคม – กันยายน จะมีการจัดกิจกรรมเชียงใหม่ แกรนด์เซล และงานประเพณียี่เป็ง หรือลอยกระทงเชียงใหม่ในเดือนพฤศจิกายน ฯลฯ ช่วยเสริมให้บรรยากาศการท่องเที่ยวคึกคัก สมาคมฯคาดว่าในปี 2554 จังหวัดเชียงใหม่จะมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า 4 หมื่นล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นประมาณ 1 หมื่นล้านบาท จากฐานรายได้ในปี 2553 ที่ 3 หมื่นล้านบาท ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาการท่องเที่ยวเคยสร้างรายได้เข้าสู่จังหวัดเชียงใหม่ถึง 4 หมื่นล้านบาทมาแล้ว แต่หลายปีที่ผ่านมารายได้ปรับตัวลดลงเพราะผลกระทบจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่เกิดขึ้น แต่สมาคมฯมั่นใจว่าในอนาคตจังหวัดเชียงใหม่จะมีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงถึง 6 หมื่นล้านบาท

เนื่องจากในปี 2554 สมาคมฯจะเน้นทำตลาดเชิงรุกมากขึ้น โดยมีเป้าหมายเปลี่ยนฤดูโลว์ซีซั่น ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – ตุลาคม ให้เป็นกรีนซีซั่น กิจกรรมหลักที่สมาคมฯเตรียมผลักดัน คือ งาน เชียงใหม่ แกรนด์เซล ที่เป็นไฮไลท์สำคัญ นอกจากร่วมกับผู้ประกอบการสนามกอล์ฟ โรงแรม สปา รถเช่า ฯลฯ จัดโปรโมชั่นลดราคา พ่วงไปไปที่ตลาดตะวันออกกลาง ในภูมิภาคอาเซียน รวมทั้ง ตลาดคนไทยตามนโยบายไทยเที่ยวไทย ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เพื่อดึงตลาด คนไทยชดเชยตลาดต่างชาติในช่วงที่เกิดวิกฤติหรือปัญหา เพราะในปี 2554 ประเมินว่าเศรษฐกิจ ของยุโรป และอเมริกา ยังมีปัญหาอาจทำให้นักท่องเที่ยว 2 กลุ่มนี้มีจำนวนลดลง แต่สมาคมฯยังไม่ทิ้งตลาดยุโรปและอเมริกาที่เป็นตลาดสำคัญ เป็นนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อและมีการใช้จ่ายต่อ หัวสูงกว่านักท่องเที่ยวชาติอื่น ส่วนในเดือนกรกฎาคม สมาคมฯเตรียมจัดงานเชียงใหม่ทัวร์ซัม ฟอรั่ม เชิญนายเออร์จากทั่วโลกมาร่วมงานเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ และ 8 จังหวัดภาคเหนือให้เป็นที่รู้จัก ซึ่งสมาคมฯมีแผนรวมเป็นกลุ่มจังหวัดเพื่อผลักดันและ ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวรวมกัน โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการผจญภัย ที่เป็นตลาด สำคัญอีกส่วนหนึ่งนอกเหนือจากการท่องเที่ยวเชิงประเพณีวัฒนธรรม (สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจ. เชียงใหม่.2554)

จากความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน และการมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำวิจัยในหัวข้อเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย” ทั้งนี้ ผู้วิจัยคาดหวังว่าผลจากการวิจัยจะเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้ง ระดับจังหวัดและประเทศในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการ ของนักท่องเที่ยวต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่
- 3) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของจังหวัดเชียงใหม่
- 4) เพื่อจัดทำแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ จังหวัด เชียงใหม่

ความสำคัญของการวิจัย

- 1) ข้อมูลที่ได้จากรายงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับจังหวัด โดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่ และในระดับประเทศในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป
- 2) ข้อมูลที่ได้จากรายงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในการพัฒนากิจกรรมและผลิตภัณฑ์ต่างๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
- 3) ข้อมูลที่ได้จากรายงานวิจัยฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับนักวิจัย นักวิชาการ และผู้สนใจอื่นๆ ในการจัดทำโครงการวิจัยต่อยอดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตที่จะศึกษา ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ เพื่อนำมาพัฒนาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

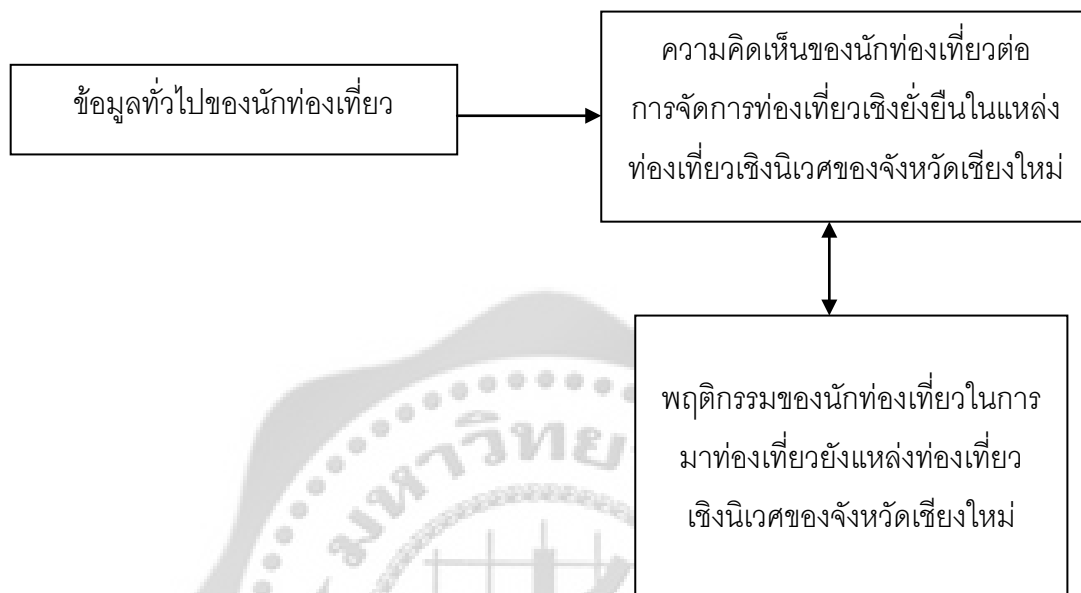
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ คือนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ มีงบประมาณจำกัด ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ไว้ที่จำนวน 200 คน ทั้งนี้การเก็บตัวอย่างจะใช้วิธีเก็บแบบโควตา (Quota Sampling) คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย 100 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 100 คน

และจะดำเนินการเก็บตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ตามสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ อาทิเช่น อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย น้ำตกวชิรธาร น้ำตกแม่กลาง น้ำตกแม่สา เป็นต้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย” มีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐาน

สมมติฐานในการวิจัยเรื่องนี้ มีดังนี้

- 1) นักท่องเที่ยวที่มีข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ และอายุ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกัน
- 2) ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานที่ 1

ตัวแปรต้น

ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

ตัวแปรตาม

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวก่อนต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานที่ 2

ตัวแปรต้น

ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวก่อนต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

ตัวแปรตาม

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวก่อนในการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

นิยามศัพท์

1) การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลัง ซึ่งหมายความว่ารวมถึง การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย ในงานวิจัยนี้การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน เป็นการจัดการโดยแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ในด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมและวัฒนธรรม

2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการศึกษา ชื่นชม และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพธรรมชาติ สภาพ สังคม วัฒนธรรม และชีวิตของคนในท้องถิ่น บนพื้นฐานความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย” ประกอบด้วย

- 1) แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
- 2) แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- 3) แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 4) การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

International Association of Scientific Experts in Tourism (1981) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่าเป็นกิจกรรมเฉพาะ ที่เลือกสรรจากทางเลือกต่างๆเพื่อกระทำนอกที่พักอาศัย

Tourism Society of England (1976) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า เป็นการเดินทางชั่วคราว หรือระยะสั้นของผู้คนเพื่อไปยังนอกสถานที่ที่เคยพักอาศัยหรือทำงาน รวมทั้งกิจกรรมต่างๆที่ผู้คนเหล่านั้นได้กระทำในการไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ

ฮันซิกอร์ และคราฟท์ (Hunziker and Krapft, 1941) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า เป็นการเดินทางและพักอาศัยของคนนอกท้องถิ่น ซึ่งไม่ใช่ผู้ที่พักถาวรและไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการสร้างรายได้ในท้องถิ่นนั้น

มาทิสัน และวอลล์ (Mathison and Wall, 1982) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า เป็นการเดินทางชั่วคราวของผู้คนเพื่อไปยังนอกสถานที่ที่เคยพักอาศัยและทำงานอยู่เดิม รวมทั้งกิจกรรมต่างๆที่ผู้คนเหล่านั้นได้กระทำในการไปพักอาศัยยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ

มิลล์ และมอร์ริสัน (Mill and Morrison, 1988 อ้างใน วิจิตร ชัยศรี, 2537) ให้ความหมายการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวเป็นรูปแบบหนึ่งของการนันทนาการ (Recreation) ของมนุษย์ เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในเวลาว่าง (Leisure Time) โดยผูกพันอยู่กับการเดินทางจากที่หนึ่ง ซึ่งเป็นบ้านของตัวเองไปสู่อีกที่หนึ่งซึ่งถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ถือว่าวัตถุประสงค์เพื่อประสบการณ์และความรู้เพื่อการผ่อนคลายร่างกายและจิตใจจากกิจกรรมต่างๆ เป็นการตอบสนองตนเอง

สมพุทธ ฐานะเจน (2540) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า เกี่ยวข้องกับการเดินทางของคนที่มีได้อยู่ในถิ่น มีลักษณะการพักอยู่ชั่วคราวในพื้นที่ที่ไปเยือน การพักอยู่ไม่เกี่ยวข้องกับการที่ผู้ถูกพนักกับการหาเลี้ยงชีพ

นิคม จารุมณี (2539) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวเป็นการที่คนเดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ และตลอดระยะเวลาเหล่านั้นได้มีกิจกรรมต่างๆเกิดขึ้น การไปเที่ยวชมสถานที่ที่สวยงามหรือทัศนียภาพแปลกๆ หรือเดินซื้อสิ่งของต่างๆ เป็นต้น

จากความหมายของการท่องเที่ยวข้างต้น การท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ จึงหมายถึง การเดินทางของผู้คนไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์และความรู้ รวมทั้งเป็นการผ่อนคลายร่างกายและจิตใจจากกิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในการท่องเที่ยวอีกด้วย

1.2 ประเภทต่างๆ ของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบด้วยกันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง (นิคม จารุมณี ,2539) เช่น ระยะเวลาในการท่องเที่ยว ประเภทของการคมนาคม จำนวนสมาชิก หรือค่าใช้จ่ายต่างๆ เป็นต้น โดยทั่วไปแล้วอาจจะแบ่งประเภทของการท่องเที่ยวออกได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1) **การท่องเที่ยวภายในประเทศ** เป็นการท่องเที่ยวไปตามสถานที่ต่างๆ ภายในประเทศ การท่องเที่ยวลักษณะนี้จะต้องมีสิ่งจูงใจหลายอย่าง เช่น ความสวยงามของภูมิประเทศ ความสะดวกสบายในการเดินทาง ความปลอดภัย ตลอดจนการโฆษณา หรือมีสิ่งจูงใจโดยเฉพาะของสถานที่นั้น เช่น หลักฐานทางประวัติศาสตร์ หรือศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่น เป็นต้น

2) **การท่องเที่ยวต่างประเทศ** เป็นการท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่ต่างไปจากประเทศของตนและต้องผ่านกระบวนการระหว่างประเทศหลายอย่าง เช่น ศุลกากร ด้านตรวจคนเข้าเมือง เป็นต้น ใช้ภาษาต่างประเทศและอาจจะต้องมีมัคคุเทศก์เป็นผู้นำ การท่องเที่ยวต่างประเทศนี้ ขนาดของประเทศเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ประเทศที่มีขนาดใหญ่ก็จะมีดึงดูดนักท่องเที่ยวมาก เพราะมีโอกาสที่จะมีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งอื่นๆ หลากอย่างมากกว่าประเทศขนาดเล็ก แต่บางครั้งการที่จะต้องเดินทางไกลๆ ก็อาจเป็นอุปสรรคหรือทำให้นักท่องเที่ยวหมดความสนใจ หรือมีความสนใจน้อยลงก็ได้

นอกจากนั้นการท่องเที่ยวยังขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการไปเที่ยวอีกด้วย ซึ่งอาจจะแบ่งลักษณะของการท่องเที่ยวออกได้เป็น 6 ลักษณะดังนี้

1) **การท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนานและความบันเทิง** เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศ ประกอบกับความอยากรู้อยากเห็น เพื่อชมทิวทัศน์ วัฒนธรรม ประเพณี ชีวิตความเป็นอยู่ของท้องถิ่นต่างๆ หรือท่องเที่ยวไปตามสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน การท่องเที่ยวแบบนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น ธรรมเนียม ฐานะทางเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยว และสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของสถานที่แต่ละแห่ง

2) **การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน** เป็นการใช้เวลาว่างเพื่อพักผ่อนร่างกายและสมอง อาจรวมถึงการพักผ่อนหลังการเจ็บป่วย โดยจะใช้เวลาพักผ่อนให้นานที่สุดเท่าที่จะทำได้ สถานที่ไปพักจะเลือกที่สงบ สะดวกสบาย อากาศบริสุทธิ์ เช่น ชายทะเล หรือบนภูเขาที่ห่างไกลจากความอึกทึกครึกโครม

3) **การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวัฒนธรรม** เป็นการท่องเที่ยวที่มักจะมีจุดประสงค์ที่จะศึกษา หาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่างๆ ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวด้วย เป็นการศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ทั้งในแง่มานุษยวิทยาและสังคมวิทยา เช่น ชมโบราณสถาน ศิลปะ หรือการแสดงต่างๆ

4) **การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา** การท่องเที่ยวแบบนี้มีจุดประสงค์ 2 ประการ คือ ประการแรก เป็นการไปชมการแข่งขันกีฬาที่ตนสนใจ เช่น ฟุตบอล มวย เทนนิส ฯลฯ การแข่งขันกีฬานี้ถึงแม้ว่าจะมีการย้ายสถานที่แข่งขันก็ยังมีผู้ชมติดตามไปชมอยู่เสมอ ประการที่สอง เป็นการท่องเที่ยวเพื่อไปเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย ซึ่งการท่องเที่ยวประเภทนี้ สถานที่ที่จะไปเป็นสิ่งที่ดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยว เช่น ชายทะเล ภูเขา หรือการเดินป่าเพื่อยิงนกตกปลาหรือส่องสัตว์ เป็นต้น จากจุดประสงค์ดังกล่าวจะพบว่าประเทศที่มีทัศนียภาพหรือลักษณะภูมิประเทศหลายรูปแบบ มักจะได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวประเภทนี้มาก

5) **การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ การประชุม และสัมมนา** ความจริงแล้วลักษณะการท่องเที่ยวแบบนี้ ไม่น่าจะจัดว่าเป็นการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะตามหลักแล้ว การท่องเที่ยวต้องเป็นการเดินทางไปเพื่อที่จะท่องเที่ยวหรือพักผ่อน แต่ความเป็นจริงแล้วผู้ที่ไปเพื่อธุรกิจหรือสัมมนา มักจะแบ่งเวลาส่วนหนึ่งไว้สำหรับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแบบนี้สิ่งที่จะเป็นปัจจัยดึงดูดนักท่องเที่ยว คือ ต้องมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่า สนใจ มีสถานที่พักอาศัยหรือมีโรงแรม และระบบการคมนาคมที่ดีสะดวกรวดเร็ว ปัจจุบันนี้การท่องเที่ยวลักษณะนี้มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้นเรื่อยๆ

6) **การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา** คือ การที่บุคคลไปต่างประเทศเพื่อการศึกษา ดูงาน หรือวิจัย หรือการแลกเปลี่ยนอาจารย์-นักศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัย และจะอยู่ในประเทศนั้นเป็นเวลานับเดือน การท่องเที่ยวประเภทนี้รวมถึงการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาภายในประเทศด้วย จัดว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศอย่างหนึ่ง

จากนิยามประเภทต่างๆของการท่องเที่ยวข้างต้น การท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ จัดเป็นการท่องเที่ยวภายในประเทศ ซึ่งมีลักษณะการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบตามประเภทต่างๆที่ได้นิยามไว้ข้างต้น อย่างไรก็ตาม ในการวิจัยนี้ จะได้ทำการศึกษาโดยเน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ซึ่งเป็นทั้งการท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนานและความบันเทิง เพื่อพักผ่อน และเพื่อศึกษาวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยในการวางแผนทางเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์อย่างยั่งยืนให้กับจังหวัดเชียงใหม่

2. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นแนวคิดหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมและแพร่หลาย ค่อนข้างมาก ซึ่งสามารถสรุปความหมาย ลักษณะ และหลักการได้ดังนี้

2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

กองอนุรักษ์ ททท. ร่วมกับสมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย (ออนไลน์: 2554) ได้อ้างถึงการประชุม Globe '90 ณ ประเทศแคนาดา (พ.ศ.2533) ซึ่งได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า หมายถึง "การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาทรัพยากรต่างๆของอนุชน รุ่นหลัง การท่องเที่ยวนี้ มีความหมายถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย"

องค์การ Eastern Caribbean States (OECS) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า หมายถึงการใช้ประโยชน์สูงสุดในทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาประเทศ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและการเลี้ยงดูตนเอง เพื่อสร้างประสบการณ์ที่ดีให้แก่ผู้มาเยือนและเป็นการปรับปรุงคุณภาพชีวิต โดยความร่วมมือของหลายๆ ฝ่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆ (อพท. 2554)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ขอให้ราชบัณฑิตยสถานช่วยบัญญัติคำจำกัดความของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยราชบัณฑิตยสถานได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมได้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุด และใช้ประโยชน์ได้ยาวนานที่สุด (อพท. 2554)

ในพระราชกฤษฎีกา จัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2546 มาตรา 3 ได้ระบุว่า "การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน" หมายความว่า

การจัดการรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรที่มีคุณค่าอย่างสมเหตุสมผล และสามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติ วัฒนธรรม เพื่อการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน (อพท, 2554)

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ว่าหมายถึงการท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพราะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการปรับปรุง คุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ

ประเวศ วะสี (อ้างในศรัณย์ เลิศรักษมงคล, 2540) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า หมายถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีลักษณะของการถ่ายทอดวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้วัฒนธรรมที่ดี ได้เข้าใจคุณค่าอันสูงส่งของวัฒนธรรมนั้น จะเป็นสิ่งก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่าย ทำให้คนไทยมีความรู้มากขึ้น ได้รายได้จากความรู้ และนักท่องเที่ยวได้อรรถประโยชน์จากพุทธศาสนา ซึ่งสิ่งเหล่านั้นทำให้มีคุณภาพของการพัฒนาเกิดขึ้น

2.2 ลักษณะของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) ได้อธิบายลักษณะที่สำคัญของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า คือการดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติ และต้องมีความตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีต่อกระบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวเสมอภาคเท่าเทียมกันภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้น (อพท. 2554)

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) ได้อธิบายว่าการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีลักษณะสำคัญอยู่ 6 ประการดังนี้ คือ

- (1) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทุกประเภท ทั้งแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานวัตถุ และแหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม
- (2) เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นคุณค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว
- (3) เป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

- (4) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส ภูมิปัญญาและได้รับประสบการณ์เกี่ยวข้องกับธรรมชาติและวัฒนธรรม
- (5) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลตอบแทนแก่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
- (6) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น และคืนผลประโยชน์กลับสู่ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น

อุษาวดี พูลพิพัฒน์ (2545) ได้อธิบายว่าการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

- (1) เป็นการท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง หมายถึง ความต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติ และความต่อเนื่องของวัฒนธรรมซึ่งจัดเป็นทรัพยากรหลักในการท่องเที่ยว และสามารถตอบสนองการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่ให้แก่นักท่องเที่ยว
- (2) เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ หมายถึงการเน้นคุณภาพของสามส่วนหลัก คือ คุณภาพของสิ่งแวดล้อม คุณภาพของประสบการณ์ นักท่องเที่ยวได้รับ และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน
- (3) เป็นการท่องเที่ยวที่มีความสมดุล หมายถึงความสมดุลระหว่างความต้องการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและขีดความสามารถของทรัพยากร

2.3 หลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

สารานุกรมไทยฉบับเยาวชน เล่มที่ 27 (2554) ได้อธิบายว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (sustainable tourism) มีหลักการที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) ซึ่งเป็นกระแสความคิดหลักของโลกในช่วง ๒ ทศวรรษที่ผ่านมา และได้รับความสนับสนุนจาก คณะกรรมาธิการว่าด้วยการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Commission on Sustainable Development) ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งหลักการโดยทั่วไปของการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือ จะต้องมีการอนุรักษ์ และการใช้ทรัพยากรอย่างพอดี เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลายาวนาน และมี การกระจายผลประโยชน์ให้แก่คนส่วนใหญ่ รวมทั้งมีการร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือมีส่วนได้ส่วนเสีย เมื่อนำหลักการนี้มาปรับใช้กับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงมีจุดเน้นที่สำคัญดังนี้

- (1) จะต้องดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยว ให้สามารถใช้ประโยชน์ต่อไปได้ในระยะเวลายาวนานจนถึงชั่วลูกชั่วหลาน มิใช่เพียงเพื่อคนรุ่นปัจจุบันเท่านั้น

(2) ลดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองและลดปริมาณของเสียที่จะเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม

(3) มีการกระจายรายได้และผลประโยชน์ให้แก่คนในท้องถิ่นที่มีแหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่

(4) เปิดโอกาสให้ชุมชนในท้องถิ่นได้เข้าร่วมในการจัดการ และการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

(5) มีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว และชุมชนในท้องถิ่น เพื่อการวางแผนงาน การจัดสรรงบประมาณ และการจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม

(6) มีการสร้างเครือข่ายเพื่อเผยแพร่แนวคิด การศึกษาวิจัย และความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ออกไปในหมู่ประชาชนทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง

เชลลี (Shirley, 1992) ได้เสนอหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 10 ประการ มีรายละเอียดดังนี้

(1) การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างพอดีเท่าที่จำเป็นและประหยัด เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรให้มีการใช้ยาวนานขึ้น

(2) การลดการบริโภคและของเสียที่เกิดความจำเป็น เป็นการลดการบริโภคที่มากเกินไป ความจำเป็นและการลดของเสียเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยวด้วย

(3) การรักษาความหลากหลาย เป็นการรักษาความหลากหลายของธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในระยะยาว และช่วยขยายฐานของการท่องเที่ยวด้วย

(4) การรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าอยู่ในการวางแผน เป็นการรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับแผนพัฒนาแห่งชาติและแผนพัฒนาท้องถิ่น อีกทั้งมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment – EIA) ซึ่งการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมหมายถึงการใช้หลักวิชาการในการคาดการณ์เกี่ยวกับผลกระทบทั้งทางด้านบวกและด้านลบของการดำเนินโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะมีผลต่อสิ่งแวดล้อมทุกด้านทั้งด้านทรัพยากรท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อหาทางป้องกันผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้นให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด อันจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว

(5) การสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น เป็นการรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาควบคู่ไปกับด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อมด้วย

(6) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการทางการเมืองด้วย

(7) การปรึกษากันระหว่างผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน เป็นการปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างรัฐบาล ผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กรและสถาบันที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้าร่วมงานกันในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์

(8) การฝึกอบรมบุคลากร เป็นการฝึกอบรมบุคลากรท้องถิ่นทุกประเภททุกระดับให้มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งจะช่วยยกระดับของการบริการท้องถิ่น

(9) การตอบสนองการตลาดท่องเที่ยว เป็นการจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวอย่างพร้อมมูลเพื่อเผยแพร่ไปยังนักท่องเที่ยวให้เข้าใจและเคารพสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวด้วย

(10) การวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการวิจัยและติดตามตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหา และเพิ่มผลประโยชน์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว รวมถึงนักลงทุน

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2554) ได้เสนอแนวคิดการแปลงหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสู่ผู้ที่เกี่ยวข้องว่า ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ ควรดำเนินการตามหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่อาจสรุปได้เป็น 5 หมวด ดังนี้

(1) การคำนึงถึงขีดจำกัดของพื้นที่ที่ท่องเที่ยว

(1.1) โดยการลดผลกระทบทางลบต่อธรรมชาติและวัฒนธรรม

(1.2) อนุรักษ์สิ่งที่นักท่องเที่ยวได้มาชม (ธรรมชาติและวัฒนธรรม ฯลฯ)

(1.3) ไม่ดำเนินการให้เกินขีดความสามารถการรองรับของสถานที่ท่องเที่ยว (ควรประมาณข้อจำกัดของแต่ละพื้นที่)

(2) การส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น

(2.1) ส่งเสริมความเป็นเจ้าของธุรกิจท่องเที่ยวโดยชุมชนในท้องถิ่น

(2.2) ให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในธุรกิจท่องเที่ยว

ยั่งยืน)

สังคมในท้องถิ่น

- (2.3) ซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น
- (2.4) จ้างพนักงานจากในท้องถิ่น
- (2.5) พัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นใหม่ ๆ (บูรณาการทุกด้านเพื่อความ
- (2.6) ขยายฤดูกาลท่องเที่ยว
- (2.7) แบ่งรายได้จากธุรกิจท่องเที่ยวเป็นค่าสาธารณูปโภคหรือช่วยเหลือ
- (2.8) สนับสนุนรายได้รัฐบาล (ภาษีและค่าธรรมเนียม)

ท่องเที่ยวกับชุมชน

ท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว

เอาเปรียบเด็ก

เวลาทำงาน สิทธิผู้ใช้แรงงาน ประกันภัย)

- (3) การสร้างผลประโยชน์แก่ประชาชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น
 - (3.1) ส่งเสริมวัฒนธรรม เอกลักษณ์ ประเพณี คุณค่าและวิถีชีวิตท้องถิ่น
 - (3.2) สนับสนุนการอนุรักษ์มรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม
 - (3.3) ปกป้องหรือเรื่องการวางแผนและการดำเนินการกิจกรรม
 - (3.4) ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและความเข้าใจระหว่างคนใน
 - (3.5) ลดความเสี่ยงเรื่องโรคเอดส์/ เชื้อ HIV การค้ามนุษย์และการเอารัด
 - (3.6) มีระบบการประกันการทำงานที่มีเงื่อนไขที่ดี เป็นธรรม (ค่าจ้าง
 - (3.7) ปฏิบัติตามความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงาน
 - (3.8) ปฏิบัติตามความเสมอภาคทางเพศ
 - (3.9) ช่วยเหลือกลุ่มผู้เสียผลประโยชน์
- (4) การปกป้องธรรมชาติ
 - (4.1) ประหยัดน้ำ
 - (4.2) ประหยัดพลังงาน (รวมทั้งน้ำมันเชื้อเพลิง)
 - (4.3) ลดปริมาณขยะ เลวี่ไซเคิลขยะ
 - (4.4) บำบัดน้ำเสีย
 - (4.5) ลดมลพิษทางอากาศ
 - (4.6) ซื้อผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองคุณภาพทางอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

(4.7) ลดผลกระทบในพื้นที่ธรรมชาติ (ป่า ปะการัง น้ำ ฯลฯ) และผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ

(4.8) ดำเนินการให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมแก่นักงานของธุรกิจท่องเที่ยว

(4.9) กำหนดรายการและความรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม (Code of Conduct) ที่ชัดเจน

(4.10) ควรดำเนินการให้ได้ใบรับรองคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับองค์กรท่องเที่ยว เช่น ใบไม้เขียว Green Globe หรือ Blue Flag

(4.11) ใช้เทคโนโลยีปลอดภัยในการดำเนินการธุรกิจท่องเที่ยว

(5) การสร้างหลักประกันเพื่อความพึงพอใจและประสบการณ์ที่ดีของนักท่องเที่ยว

(5.1) จัดให้มีการหลากหลายของผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว (ธรรมชาติ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ สุขภาพ และความเป็นอยู่ที่ดี)

(5.2) ใช้ความเป็นเจ้าบ้านที่ดีและให้บริการที่มีคุณภาพให้เป็นที่พอใจแก่นักท่องเที่ยวตามความคาดหวังหรือเกินความคาดหวังของนักท่องเที่ยว

(5.3) จัดให้มีมัคคุเทศก์และพนักงานที่มีทักษะและความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษและภาษาอื่นๆที่จำเป็น

(5.4) รับประกันความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว (จากภัยทางน้ำ อัคคีภัย การจมน้ำ จากทะเล อาชญากรรม อาหาร การบริการเพื่อสุขภาพ)

(5.5) จัดให้มีวัสดุข้อมูลที่หลากหลาย (รวมทั้งในรูปแบบภาษาอังกฤษและภาษาอื่นๆ)

(5.6) จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยว (การคมนาคม ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ห้องน้ำ กระดานติดข้อมูล)

(5.7) จัดให้มีการบริการสำหรับทุกกลุ่มเป้าหมาย (คนพิการ ผู้สูงอายุ และเด็ก)

จากความหมาย ลักษณะ และหลักการของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น สรุปได้ว่าการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืนนั้น มักมุ่งไปสู่เป้าหมายพื้นฐาน 3 ประการคือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจ โดยกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นและการกระจาย

ประโยชน์อย่างเป็นธรรมในสังคม หากเป้าหมายทั้ง 3 ประการ มีการส่งเสริมให้บรรลุร่วมกันในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนและหน่วยงานดูแลปกป้องคุ้มครองทรัพยากรแล้ว การท่องเที่ยวจะต้องสามารถดำรงอยู่ได้ นักท่องเที่ยวจะมาเยี่ยมเยือนอย่างสม่ำเสมอ ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะยังคงรักษาความดึงดูดใจไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม จะต้องไม่มี หรือมีน้อยที่สุด

ดังนั้น การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่จึงควรมุ่งพัฒนาสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของเมืองสามารถอยู่รอดได้ในระยะยาว

2.4. รูปแบบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้กล่าวถึงการพัฒนา รูปแบบของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า สืบเนื่องจาก การจัดประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The United Nations Conference on Environment and Development) หรือที่เรียกว่าประชุม Earth Summit ที่กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิลเมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1992 (พ.ศ. 2535) หรือที่เรียกว่าอีกชื่อว่า Rio Summit (ปริญญาริโอ) ซึ่งประเทศสมาชิกได้มีการร่วมลงนามรับรองเอกสารสำคัญ 5 ฉบับ คือ

- (1) ปริญญาริโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The Rio Declaration on Environment and Development) ประกอบด้วยหลักการ 27 ประการเกี่ยวกับสิทธิและความรับผิดชอบของประชาชาติในการดำเนินงานพัฒนา เพื่อปรับปรุงความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น
- (2) แผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) เป็นแม่บทสำคัญของโลกสำหรับการดำเนินงานที่จะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม
- (3) คำแถลงเกี่ยวกับหลักการเรื่องป่าไม้ (Statement of Principles on Forests) เป็นแนวทางในการจัดการ การอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับป่าไม้ทุกประเภท อันเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจและการรักษาไว้ซึ่งสิ่งมีชีวิตในทุกรูปแบบ
- (4) กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UN Framework Convention on Climate Change) มีวัตถุประสงค์ที่จะรักษาระดับก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Cases) ในบรรยากาศที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสภาวะอากาศทั่วโลก โดยลดปริมาณการปล่อยก๊าซบางชนิดขึ้นสู่อากาศ เช่นคาร์บอนไดออกไซด์ซึ่งเกิดจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงเพื่อใช้เป็นพลังงาน เป็นต้น
- (5) อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity) เพื่อให้ประเทศต่างๆยอมรับเอาวิธีการที่จะอนุรักษ์ความหลากหลายชนิดพันธุ์ของ

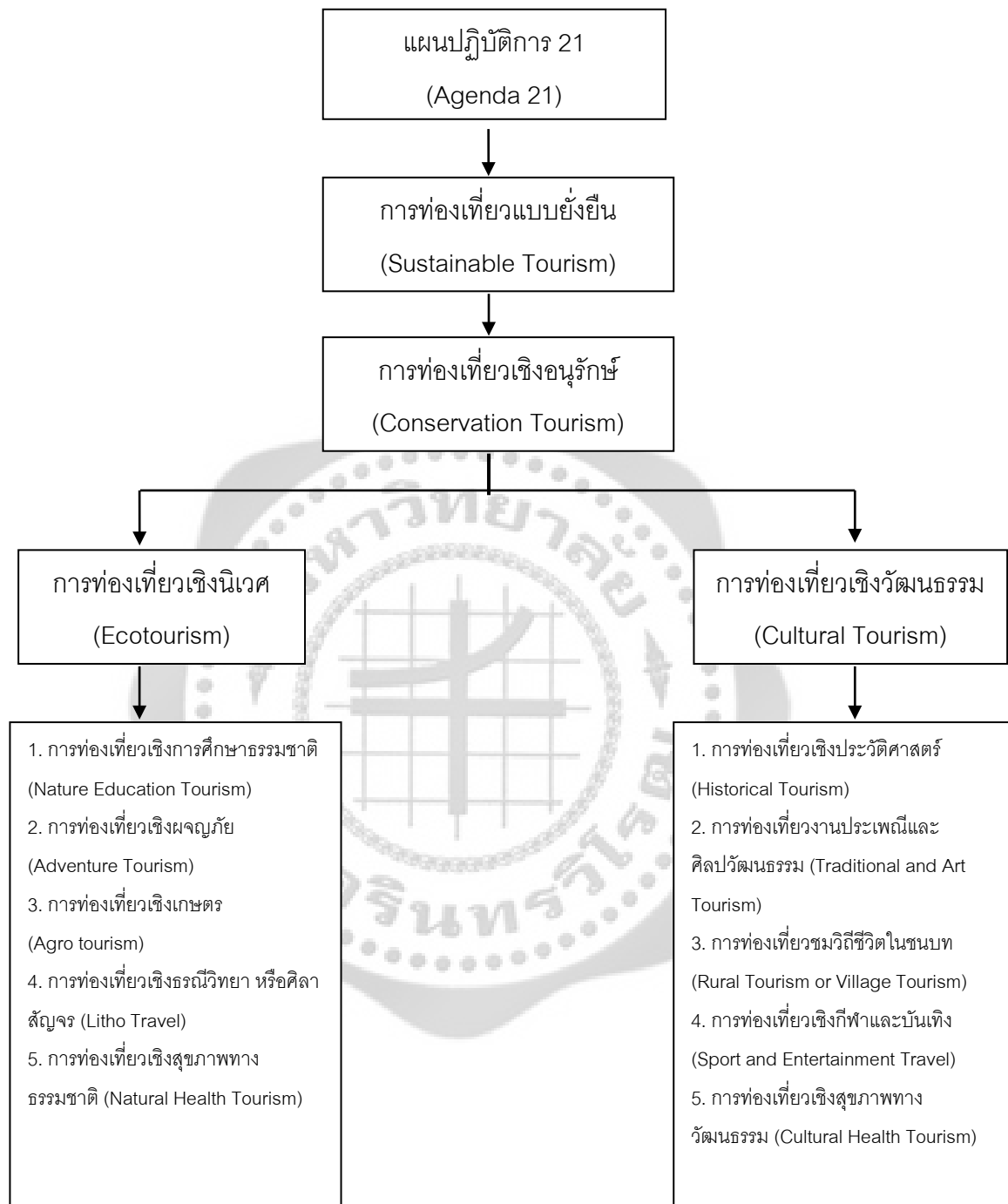
สิ่งมีชีวิต (Living Species) และเพื่อให้เกิดการแบ่งปันผลตอบแทนอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกันจากการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ

แผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) เป็นหนึ่งในห้าของเอกสารสำคัญของ Rio Summit โดยมีผู้นำจากทั่วโลก 179 ประเทศร่วมลงนามรับรอง ซึ่งแผนปฏิบัติการ 21 นี้เป็นแนวทางเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนด้วยการกำหนดนโยบายของภาครัฐบาล เอกชน และสำหรับเป็นทางเลือกของบุคคลในศตวรรษที่ 21 ที่กล่าวไว้ว่า ประชากร การบริโภค และเทคโนโลยี นับเป็นพลังงานผลักดันหลักที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม มีการเสนอแนะนโยบายและแผนงานในการที่จะบรรลุถึงความสมดุลอย่างยั่งยืนระหว่างการบริโภค ประชากร และสมรรถนะของโลกต่อการค้าจุน สิ่งมีชีวิต ในขณะที่เดียวกันจะต้องมีการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างระมัดระวัง พร้อมทั้งได้ย้ำถึงการพัฒนาที่ยั่งยืนที่จะเป็นหนทางเอาชนะในเรื่องของความยากจนและการทำลายสิ่งแวดล้อม โดยความร่วมมือความรับผิดชอบร่วมกันระดับโลก (Global Partnership) ที่ทำให้มั่นใจว่าทุกๆ ประเทศจะมีอนาคตมั่นคงและปลอดภัยร่วมกันมากยิ่งขึ้น

จากแผนการปฏิบัติการ 21 ดังกล่าวข้างต้นทำให้เกิดการท่องเที่ยวต้องปรับตัวสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย และจากการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนี้นำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แล้วจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ก็นำไปสู่การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่อีก 2 รูปแบบ (ดังภาพประกอบ 2) คือ

รูปแบบที่ 1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศเพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินและมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างดีรวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน อันได้แก่การท่องเที่ยวเชิงการศึกษาธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ เป็นต้น

รูปแบบที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรมหรือชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชุมชนท้องถิ่นนั้นจัดขึ้น เพื่อให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน พร้อมทั้งได้ศึกษาความเชื่อ ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างดีรวมถึงการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น โดยมุ่งเน้นให้มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน อันได้แก่การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวงานประเพณีและศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท การท่องเที่ยวเชิงกีฬาและบันเทิง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม เป็นต้น

ภาพประกอบ 2 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตามแผนปฏิบัติการ 21 หรือ Agenda 21

3. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์

3.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้อธิบายว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่มุ่งเน้นการจัดการรักษาสีงแวดล้อมเป็นสำคัญ และกำลังเป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เพราะถือเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ (Alternative Tourism) ที่ก่อให้เกิดความสมดุลแห่งกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวและกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ก่อประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในปัจจุบันและอนาคต มีหลายฝ่ายเชื่อว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้จะมาทดแทนการท่องเที่ยว ดั้งเดิมหรือแบบประเพณีนิยม แต่ผู้เขียนกลับเห็นว่าไม่ใช่การทดแทนการท่องเที่ยวแบบดั้งเดิมน่าจะเป็นอีกส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่เป็นอีกทางเลือกหนึ่ง ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอาจจะมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปตามการบัญญัติของนักวิชาการท่องเที่ยว เช่น Ecotourism, Green Tourism, Environment-friendly Tourism, Environment Pilgrimage, Ethical Tourism, Responsible Tourism, Community-Based Tourism, Nature-Based Tourism, Nature-Oriented Tourism, Bio Tourism, Appropriate Tourism เป็นต้น แต่ที่ใช้กันอย่างแพร่หลายที่สุดก็คือ Ecotourism หรือใช้เรียกภาษาไทยตามการบัญญัติศัพท์ของราชบัณฑิตยสถานว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” หรือ “นิเวศทัศน์าจร”

Ecotourism เป็นคำที่เกิดขึ้นใหม่ในวงการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยนำคำ 2 คำมารวมกันได้แก่ Eco และ Tourism คำว่า Eco แปลตามรูปศัพท์ว่า บ้านหรือที่อยู่อาศัย ส่วน Tourism แปลว่าการท่องเที่ยว Ecotourism จึงแปลว่า การท่องเที่ยวเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย หมายความว่า การท่องเที่ยวที่เน้นในด้านสิ่งแวดล้อมอันเป็นที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิตต่างๆ ทั้งพืช สัตว์และมนุษย์

ส่วนคำว่า นิเวศ ซึ่งเป็นคำภาษาสันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทย ก็แปลว่า บ้านหรือที่อยู่อาศัยเช่นกัน (ดูจากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน) ฉะนั้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงเป็นศัพท์บัญญัติที่มีความหมายตรงกับคำในภาษาอังกฤษอย่างเหมาะสม

ส่วน Green Tourism แปลว่า การท่องเที่ยวสีเขียว หมายถึง การท่องเที่ยวสถานที่ทางธรรมชาติโดยสีเขียวเป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ Bio tourism แปลว่า การท่องเที่ยวเชิงชีวภาพ ซึ่งหมายถึง การท่องเที่ยวที่เน้นการศึกษาสิ่งมีชีวิตตามธรรมชาติ และ Agro tourism แปลว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นในด้านเกษตรกรรม เพื่อให้เรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของพืชผลไร่ นา และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกร

นิยามและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศก็ได้รับการกำหนดขึ้นจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคลต่างๆ ไร่ มากมาย ที่สำคัญมีดังนี้

เซบาลอส ลาซูเรน (Ceballos-Lasurain ,1990 อ้างใน Boo,1990) แห่งสหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ (International Union for the Conservation of National Resources-IUCN) ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นบุคคลแรกที่กำหนดความหมายของวัตถุประสงค์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่าเป็นการท่องเที่ยวเพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาติเหล่านั้น

บู (Boo,1990) ซึ่งเป็นผู้คลุกคลีกับงานวิจัยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในลาตินอเมริกาและหมู่เกาะแคริบเบียน พร้อมกับเขียนรายงานเรื่อง “Eco-tourism : The Potentials and Pitfalls” ได้ให้คำนิยามของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่า เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางธรรมชาติที่เอื้อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ อันเนื่องมาจากการมีรายได้สำหรับการดูแลรักษาพื้นที่ การสร้างงานให้ชุมชนหรือท้องถิ่นและการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

The International Ecotourism Society. (2007) ซึ่งเป็นองค์กรที่มีบทบาทโดยตรงเกี่ยวกับการศึกษา วางแผน และเผยแพร่ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าเป็นการเดินทางเยือนแหล่งธรรมชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ธรรมชาติด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือทำลายคุณค่าของระบบนิเวศ และในขณะเดียวกันก็ช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ ที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เกิดประโยชน์ต่อประชาชนท้องถิ่น

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538) ให้คำนิยามว่า “การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ชื่นชม และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ ธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น บนพื้นฐานความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ” การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ว่าจ้างสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ให้ทำการศึกษาโครงสร้างการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และสถาบันดังกล่าวได้ทำรายงานขั้นสุดท้ายเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เมื่อ พ.ศ. 2540 ในรายงานได้มีการเสนอแนะและกลยุทธ์ในการพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนำไปพิจารณาดำเนินการต่อไป (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 27,2546)

นโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยเสนอไว้ในรายงาน มีดังนี้

(1) ต้องมีการควบคุม ดูแล รักษาและจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงสภาพเดิมแท้ไว้ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงหรืองดเว้นการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหวง่ายต่อการถูกรบกวน หรือพื้นที่ตัวได้ยาก

- (2) ต้องคำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบและกิจกรรมที่มีอยู่แต่เดิม
- (3) ต้องคำนึงถึงการพัฒนาด้านการให้การศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกันมากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ และการมีรายได้แต่เพียงอย่างเดียว
- (4) ต้องให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรสีท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมของชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยวรวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา หรือการให้ประชาชนมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ
- (5) ในองค์กรต่างๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และกำหนดวิธีการจัดการที่เหมาะสม
- (6) นำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่างๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรรและกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ
- (7) สนับสนุนการศึกษาวิจัยและประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างรอบด้าน เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหาและการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน
- (8) มีการใช้กฎหมายในการควบคุมดูแลและรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ตักเตือนและการสร้างวินัยการท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย
- (9) จัดทำแนวทางปฏิบัติ หรือคู่มือการจัดการให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างถูกต้อง
- (10) จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในทางแนวดิ่งและแนวนอน โดยให้มีการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสารและการจัดการร่วมกันในทุกระดับ

อุดม เขยกิจวงศ์ และคณะ (2548) ได้ให้ความหมายว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ แหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะต่างๆ ตามเกณฑ์ที่กองอนุรักษ์การท่องเที่ยวให้ประเทศไทย และสมาคมไทยการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย ได้กำหนดขึ้น ดังนี้

- (1) เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์
- (2) หากแหล่งท่องเที่ยวมีที่พักแรมจะต้องเป็นที่พักแรมระดับการรักษาสิ่งแวดล้อม
- (3) มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่มีความรู้
- (4) มีความพร้อมในด้านของการบริหารจัดการ มีศูนย์ศึกษาธรรมชาติ ภายในศูนย์มีบริการอำนวยความสะดวกเบื้องต้น เคน์เตอร์ให้บริการข่าวสาร มุมจัดนิทรรศการ มุมจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม ห้องสุขา การจัดการในลักษณะเจ้าของบ้านที่ดี มีความปลอดภัย

- (5) มีการบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกันกับประชาชนในท้องถิ่น องค์การภาครัฐ องค์การภาคเอกชน องค์การพัฒนาเอกชน องค์การบริหารท้องถิ่น (เทศบาล และ อบต.)
- (6) มีป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางศึกษาธรรมชาติเป็นระยะๆ เพื่อให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว
- (7) มีการจัดทำเส้นทางการศึกษาธรรมชาติ ทั้งเส้นทางไปและกลับทางเดิม เส้นทางเป็นแบบทางรอบหรือวงกลม ระยะทางตั้งแต่ 1 กิโลเมตรเป็นต้นไป
- (8) มีแผนที่และคู่มือแนะนำเที่ยวประกอบป้ายสื่อความหมาย เพื่อให้ความรู้ต่อนักท่องเที่ยว
- (9) มีการกำหนดขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ จำนวนนักท่องเที่ยวต่อครั้งต่อวัน
- (10) มีแผนพัฒนาบุคลากรและการบริการขึ้นสู่ระดับมาตรฐานสากล
- (11) มีแผนพัฒนาพื้นที่ มีนโยบายต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ชัดเจน เช่น การจัดการขยะ การจัดการน้ำเสีย การจัดการป้องกันมลพิษต่างๆ

จากคำนิยามข้างต้นจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ความหมายที่เป็นสาระสำคัญพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

- (1) แหล่งท่องเที่ยวที่จะส่งเสริมและพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรเป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม และอาจรวมไปถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นด้วย
- (2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและระบบนิเวศ โดยการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายหรือทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม
- (3) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเน้นให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส หรือมีประสบการณ์กับสภาพแวดล้อมธรรมชาติโดยตรง และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมธรรมชาติ ซึ่งนอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้ว ยังจะเป็นการเสริมสร้างจรรยาบรรณด้านสิ่งแวดล้อมเชิงบวกด้วย
- (4) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติและ การอนุรักษ์ธรรมชาติ ในขณะเดียวกันจะเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนั้นจะมุ่งเน้นที่คุณค่าของธรรมชาติหรือลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยว ไม่ใช่เน้นที่การเสริมแต่งหรือการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ

3.2 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญอยู่ 4 ประการดังต่อไปนี้คือ

- (2.1) เพื่อมุ่งเน้นคุณค่าของธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มากกว่าการเสริมแต่งสภาพธรรมชาติ และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว
- (2.2) เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องดูแลรักษาและคงไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว
- (2.3) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส เรียนรู้ หรือได้รับประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมโดยตรง อันจะเป็นการสร้างแรงบันดาลใจและช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- (2.4) เพื่อเป็นการให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติและ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกันก็เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น พร้อมทั้งปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น ให้ดีขึ้น

3.3 หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศข้างต้น นำไปสู่หลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ประการคือ

- (4.1) เป็นการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบน้อยที่สุดต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม โดยการออกแบบสิ่งก่อสร้างจะต้องกลมกลืนกับธรรมชาติ
- (4.2) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวโดยผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และได้รับความเพลิดเพลิน สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และช่วยลดผลกระทบด้านลบต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (4.3) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น การจ้างงาน การบริการนำเที่ยว การให้บริการที่พัก การขายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น
- (4.4) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจการจัดการ เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจและรู้สึกเป็นเจ้าของ

3.4 ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากหลักการของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อ 1.4 นำไปสู่ลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญอยู่ 8 ประการ คือ

- (1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความสำคัญกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมทั้งสิ่งแวดล้อมด้านชีวภาพ ภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมประเพณี โดยยึด

หลักที่ว่าต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด เพื่อให้สามารถสืบต่อถึงอนุชนรุ่นหลัง

(2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนในเชิงเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักที่ว่าต้องไม่ให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือให้กระทบน้อยที่สุด เพื่อส่งผลต่อเนื่องถึงการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

(3) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้คุณค่าซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่นในแง่สังคมและวัฒนธรรม โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมอันหลากหลาย

(4) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีจิตสำนึกในอันที่จะทะนุถนอมไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมรอบๆตัว

(5) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมและมีผลประโยชน์ โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนตัดสินใจและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะนำไปสู่การกระจายรายได้

(6) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงขีดจำกัดความสามารถรับรองพื้นที่ โดยยึดหลักที่ว่าจะต้องไม่เกินขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ทุกๆ ด้าน ทั้งด้านจำนวนนักท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยว ชุมชน และสภาพแวดล้อมโดยรอบ

(7) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการตลาดของบริการท่องเที่ยวครบตามเกณฑ์แห่งการอนุรักษ์อย่างแท้จริง โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ธุรกิจท่องเที่ยวเน้นในเรื่องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

(8) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ ต้องการเข้ามาท่องเที่ยวหรือกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้กิจกรรมท่องเที่ยวตรงตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.5 มาตรฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 8 ประการที่ได้กล่าวมาแล้ว นำไปสู่การกำหนดมาตรฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 8 ประการคือ

(1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีระบบจัดการที่ดีใน 4 ด้านดังต่อไปนี้

(1.1) ด้านการให้ข้อมูลล่วงหน้าเพื่อทำความเข้าใจกับนักท่องเที่ยว

(1.2) ด้านการจัดรายการนำเที่ยวที่เน้นเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว

(1.3) ด้านข้อกำหนดการปฏิบัติตัวของนักท่องเที่ยว

(1.4) ด้านการตลาดท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความสามารถรองรับพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยว

(2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ การวางแผนและการจัดการ

(3) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีโครงการร่วมกับคนในชุมชนท้องถิ่นเพื่อคืนกำไรกลับสู่แหล่งท่องเที่ยว

(4) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีระบบการให้ความรู้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยว

(5) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีระบบสร้างคุณภาพ โดยจัดอบรมด้านความรู้และทักษะแก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง

(6) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีระบบการรักษาความปลอดภัย ทั้งนี้เนื่องจากมีความเสี่ยงภัยสูง

(7) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีระบบการให้บริการที่มีคุณภาพ โดยใช้ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมในการลดมลพิษและใช้อย่างคุ้มค่า

(8) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีการร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างงานแบบกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น

3.6 แนวทางปฏิบัติของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากมาตรฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 8 ประการที่ได้กล่าวแล้วในหัวข้อ 3.5 นำไปสู่แนวทางปฏิบัติของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 10 ประการดังต่อไปนี้

(1) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องอาศัยความร่วมมือจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมอื่นอย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

(2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีมาตรการคัดเลือกนักท่องเที่ยว โดยสนับสนุนนักท่องเที่ยว

ที่สนใจธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม พร้อมทั้งกีดกันนักท่องเที่ยวที่มุ่งหวังแตกต่างออกไป

(3) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องให้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวมีบทบาท โดยเป็นผู้กำหนดวิธีการปฏิบัติและผู้ตรวจสอบดูแลการประกอบกิจการท่องเที่ยวของตนที่ไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและไม่ใช้ทรัพยากรฟุ่มเฟือยเกินไป

(4) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องให้ภาครัฐและเอกชนร่วมกันจัดตั้งสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อดำเนินการกำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยว จัดทำมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวกับ

กิจกรรมท่องเที่ยว และตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมของผู้ประกอบการทั้งหมดให้มีมาตรฐานเดียวกัน

(5) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องส่งเสริมกิจกรรมพิทักษ์สิ่งแวดล้อมให้เป็นจุดขายสำหรับการท่องเที่ยว

(6) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องเผยแพร่ข่าวสารให้นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศทราบถึงสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พร้อมทั้งวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

(7) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีการพัฒนาศักยภาพร่วมกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น

(8) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องให้รัฐมีบทบาทในการจัดการกำหนดกลยุทธ์และแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยให้เป็นหลักในการพิทักษ์ธรรมชาติ ปกป้องรักษาระบบนิเวศ ศึกษา และกำหนดขีดจำกัดความสามารถรองรับการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค ถ้าไม่มีความพร้อมยังไม่ควรเปิดให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยว

(9) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องให้มีการพัฒนาโครงการขนาดใหญ่โดยรัฐ และต้องทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งกำหนดขีดความสามารถรองรับของพื้นที่

(10) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องให้ภาครัฐและเอกชนร่วมกำหนดมาตรฐานต่างๆ เพื่อผลประโยชน์ของการท่องเที่ยว

3.7 องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) มีความแตกต่างกับการท่องเที่ยวแบบประเพณีนิยม (Conventional Tourism) โดยที่การท่องเที่ยวแบบประเพณีนิยมมีแนวคิดมุ่งพัฒนาเพื่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวนั้น แต่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะมีแนวคิดมุ่งพัฒนาเพื่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกันก็มุ่งอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวด้วย เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นนั้นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในรูปคุณภาพชีวิต จากแนวทางปฏิบัติของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้เกิดองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้น ซึ่งมีผู้รู้ได้ให้องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหลากหลายพอสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ควรมีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 6 ด้านขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนดังต่อไปนี้

(1) องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ (Nature-Based Tourism) ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว นั้น อันได้แก่ ป่าไม้ นก สัตว์ป่า ถ้ำ น้ำตก ทะเล หาด เกาะ สัตว์ทะเล ปะการัง เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมธรรมชาติ กิจกรรมถ่ายรูป กิจกรรมดูนก กิจกรรม

ศึกษาถ้ำ กิจกรรมศึกษาท้องฟ้า กิจกรรมล่องแพ กิจกรรมล่องเรือ กิจกรรมดำน้ำ กิจกรรมขี่จักรยาน กิจกรรมปีนเขา เป็นต้น

(2) องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม (Environmental Education-Based Tourism) โดยมีการศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ความประทับใจในการสร้างความตระหนัก และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยวประชาชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

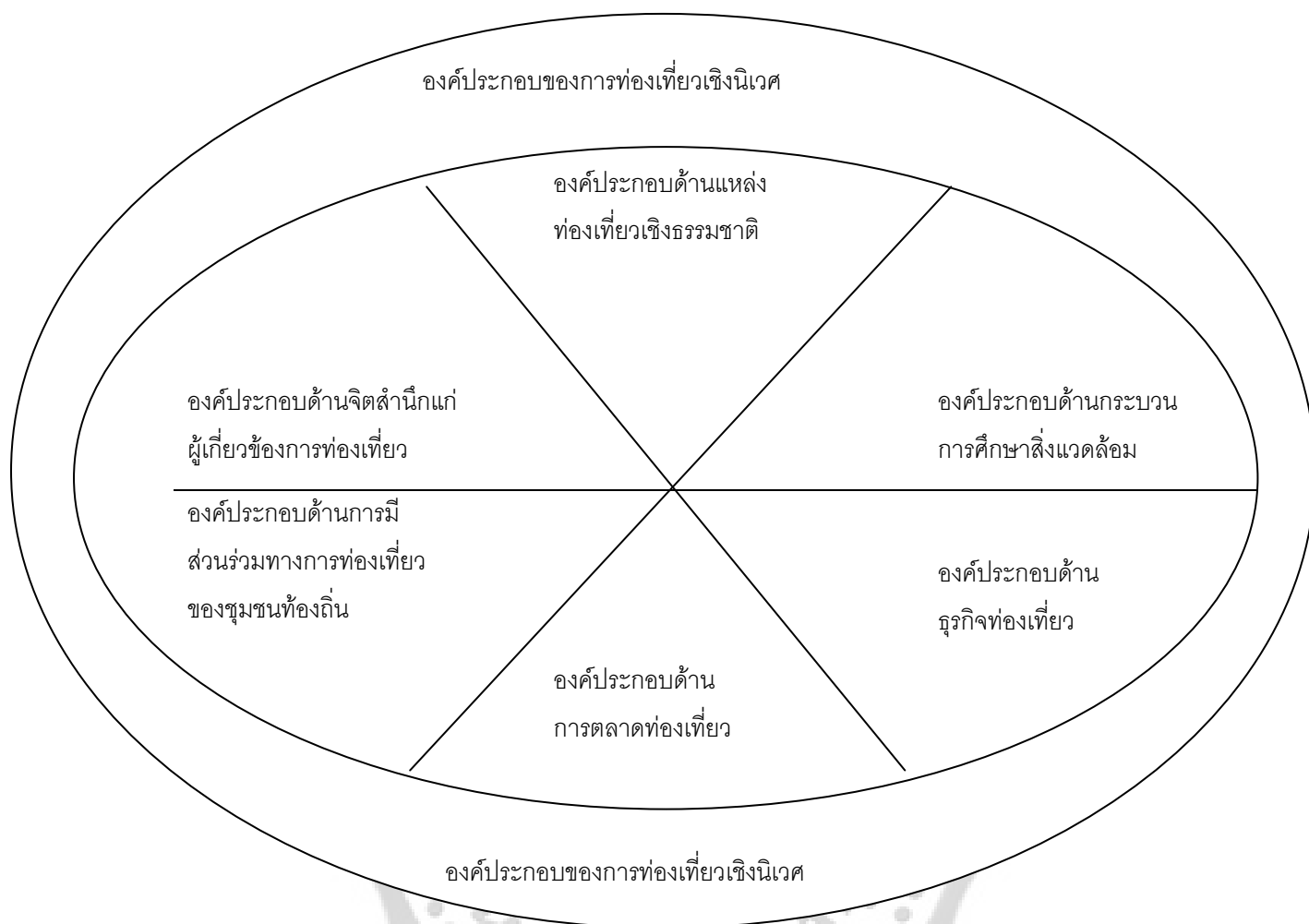
(3) องค์ประกอบด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ (Service Quality-Based Tourism) เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว โดยให้ธุรกิจท่องเที่ยวต้องเรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อการท่องเที่ยวพร้อมทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมด้วย

(4) องค์ประกอบด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ (Marketing Quality-Based Tourism) โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพเข้ามาท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวคุณภาพได้เรียนรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวอย่างพึงพอใจ อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมด้วย

(5) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวของชุมชนท้องถิ่น เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน (Community Participation-Based Tourism) โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวเกือบตลอดกระบวนการเพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น การยกระดับคุณภาพชีวิต การได้รับผลตอบแทนกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดชุมชนท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

(6) องค์ประกอบด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้อง (Consciousness-Based Tourism) โดยมีการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความรักและความหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

เราสามารถนำองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 6 องค์ประกอบดังกล่าวข้างต้นมาสร้างเป็นรูป เพื่อให้เข้าใจง่ายและชัดเจนยิ่งขึ้นดังภาพ

ภาพประกอบ 3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3.8 ประเภทของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นักท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นนักท่องเที่ยวที่เข้าไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติด้วยจิตสำนึกห่วงใยธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่นั้น และมักเป็นนักท่องเที่ยวที่อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ที่ต้องการหลีกเลี่ยงเมืองใหญ่กลับคืนสู่ธรรมชาติ เพื่อหลีกเลี่ยงจากชีวิตการทำงานที่จำเจไปสู่การผจญภัยท้าทายในธรรมชาติที่น่าตื่นตาตื่นใจ บางคนก็อยากจะไปดูธรรมชาติว่าถูกทำลายหมดหรือยัง โดยนักท่องเที่ยวพวกนี้จะมีโอกาสเดินทางไปดูธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นและมีชุมชนท้องถิ่นนั้นเป็นผู้จัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีรายได้จากการท่องเที่ยวและจะได้ช่วยดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ซึ่งผู้จัดพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติไม่ควรมองนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพียงผู้นำเงินเข้ามาในพื้นที่เท่านั้น แต่ควรให้ความรู้และประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวเหล่านี้ด้วย

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศต้องมีมาตรการคัดเลือกนักท่องเที่ยวที่สนใจและสนับสนุนการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งกีดกันการท่องเที่ยวที่มุ่งหวังทำลายสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นกฎเกณฑ์สำคัญไปสู่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงควรมีข้อบังคับให้ยึดถือปฏิบัติตน เช่น ไม่รบกวนสัตว์ป่า ไม่ซื้อของทีละเล็กที่ทำลายธรรมชาติ ไม่ทิ้งขยะเกลื่อนกลาด ต้องท่องเที่ยวในเส้นทางที่กำหนดไว้ ต้องรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต้องให้ความเคารพต่อวัฒนธรรมของพื้นที่ที่เข้าไปท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งสิริกุล บรรพพงศ์ (อ้างในณรงค์เดช นวลมีชื่อ 2540) ได้จำแนกนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศออกตามระดับความสนใจธรรมชาติไว้ 4 กลุ่ม ดังนี้คือ

- (1) กลุ่มนักธรรมชาติวิทยา (Naturalists) เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีจุดประสงค์หลักในการท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพืช สัตว์ สิ่งแวดล้อมในระบบนิเวศต่างๆ
- (2) กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้รักษาธรรมชาติ (Nature Tourists) หรือที่เรียกว่า “**นักนิยมไพร**” เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีจุดสนใจหลักอยู่กับความงามของธรรมชาติ และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของคนท้องถิ่น
- (3) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชอบแสวงหาความตื่นเต้นแปลกใหม่ (Mainstream Nature Tourists) เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีจุดสนใจหลักอยู่กับสภาพธรรมชาติทางไกลความเจริญและเข้าถึงลำบาก
- (4) กลุ่มนักท่องเที่ยวทั่วไปที่ต้องการชื่นชมธรรมชาติ (Casual Tourists) เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีจุดสนใจเพื่อเป็นการส่งเสริมความหลากหลายให้กับประสบการณ์ท่องเที่ยวของตน

3.9 ประเภทหรือรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ธีระ อินทรเรือง (2546) ได้อธิบายรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่าประกอบด้วยการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรมซึ่งมีลักษณะของแต่ละรูปแบบดังนี้

(1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism)

(1.1) **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism)** การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

(1.2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) คือ การท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน กิจกรรมท่องเที่ยวทางทะเล อาทิ เดินป่าชมธรรมชาติ ป่าบนเกาะ ป่าชายหาด ป่าชายเลน การดำน้ำดูปะการัง

(1.3) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาหรือศิลปะ (Litho Travel) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ที่เป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก ศักยภาพธรรมชาติของหินประเภทต่างๆ และซากบรรพชีวิน หรือฟอสซิล ได้ความรู้ มีประสบการณ์ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

(1.4) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

(2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural Based Tourism)

(2.1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ อาจจัดรายการเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ต่างๆ อาทิ เช่น ทวีร์เส้นทางศิลปะขอม ตามรอยพ่อขุนเม็งราย เทียวอุทยานประวัติศาสตร์ต่างๆ เป็นต้น

(2.2) การท่องเที่ยวงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์ เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพ พิธีกรรมต่างๆ และได้รับความรู้ มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมีจิตสำนึกต่อการรักษา สภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรมโดยประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยววัฒนธรรมและประเพณี ได้แก่ งานประเพณีในราชสำนัก (ประเพณีหลวง) และประเพณีพื้นบ้าน อาทิ พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง

(2.3) การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท (Rural Tourism/Village Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ศึกษางานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาคมในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ ได้แก่ หมู่บ้านช้าง / ปางช้าง หมู่บ้านทอผ้า หมู่บ้านทำเชิน หมู่บ้านทำร่ม หมู่บ้านจักสาน หมู่บ้านทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้อธิบายว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่มีลักษณะเฉพาะตัวในการให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติแล้ว ได้ความรู้ ความเพลิดเพลิน รู้คุณค่าของการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวก็ให้บริการอย่างดี ให้มีความรู้และมีแนวทางการปฏิบัติเพื่อสร้างจิตสำนึกของการอนุรักษ์ธรรมชาติ อีกทั้งนำรายได้บางส่วนกลับไปทำนุบำรุงแหล่งท่องเที่ยวด้วย นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และได้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจอย่างยุติธรรม ซึ่งเราอาจแบ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศออกเป็นประเภทย่อยได้ 5 ประเภทคือ

(1) การท่องเที่ยวเชิงการศึกษาธรรมชาติ (Nature Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพืช สัตว์และสิ่งแวดล้อม โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

(2) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและเกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศทางทะเลอย่างยั่งยืน

(3) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Litho Travel) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อชมความงามภูมิทัศน์ที่มีความแปลกจากการเปลี่ยนแปลงของโลก และซากบรรพชีวินหรือฟอสซิลโดยมีกระบวนการเรียนรู้

ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

(4) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro tourism) เป็นการท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และความเพลิดเพลินในพื้นที่เกษตรกรรมนั้นๆ โดยมี กระบวนการเรียนรู้ให้ได้ประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษา สภาพสิ่งแวดล้อมของพื้นที่เกษตรกรรมแห่งนั้น ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนับว่าเหมาะสมกับ ประเทศไทยเพราะประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเป็นเกษตรกร

(5) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ (Natural Health Tourism) เป็นการท่องเที่ยว ในพื้นที่ธรรมชาติเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหรือรักษาฟื้นฟูสุขภาพทางธรรมชาติ เช่น การ อาบน้ำแร่หรือการอาบน้ำพุร้อน การออกกำลังกายในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น โดยเน้นการดูแล รักษาสุขภาพทั้งกายและใจของนักท่องเที่ยวด้วยวิถีทางธรรมชาติบำบัด อีกทั้งมีจิตสำนึกต่อการ รักษาสภาพแวดล้อมและพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วย

4) การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ธีระ อินทรเรือง (2546) ได้ศึกษาความต้องการโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ นักท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 2 ด้านคือ ด้านความต้องการ ทั่วไป ด้านความต้องการเฉพาะ และเปรียบเทียบความต้องการโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของนักท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส รายได้ต่อเดือน ประสบการณ์ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และลักษณะการจัดรายการนำเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยคือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีที่พักอาศัยอยู่ในเขต กรุงเทพมหานคร มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือเคยเดินทาง ท่องเที่ยวรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมาแล้ว จำนวน 400 ราย เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) ในกรณีที่ พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะใช้การทดสอบรายคู่ โดยใช้วิธี LSD (Least Significant Difference)

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวม และรายด้าน ได้แก่ ด้านความต้องการทั่วไป และด้านความต้องการเฉพาะ ประกอบด้วย ด้าน คุณลักษณะโปรแกรมท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านที่พักอาศัย ด้านยานพาหนะ ด้าน รูปแบบอาหาร ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับ ปานกลาง

นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกัน มีความต้องการโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวม และรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความต้องการเฉพาะ นักท่องเที่ยวมีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นักท่องเที่ยวที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีความต้องการโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความต้องการเฉพาะนักท่องเที่ยวมีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นักท่องเที่ยวที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความต้องการโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านความต้องการทั่วไปนักท่องเที่ยวมีความต้องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นาคม อธิสุวรรณจักร (2541) ได้ทำวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา: อำเภอสนม จังหวัดราชบุรี” พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง สำหรับผลการวิเคราะห์การผันแปรทางเดียว พบว่า อายุ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อการมาส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการให้คุณค่าต่อทรัพยากรธรรมชาติ เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ส่วนปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีดังนี้ คือ ประชาชนไม่เห็นความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ขาดงบประมาณและบุคลากรในการจัดการดูแลสภาพแวดล้อมบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนขาดการให้ความร่วมมือและประสานงานกันระหว่างประชาชน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง อีกประการหนึ่ง คือ ประชาชนไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผน การจัดการดูแลรักษา สถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงไม่มีหน่วยงานที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้สื่อที่เข้าใจและพบเห็นได้ง่าย โดยเฉพาะโทรทัศน์ทำการพัฒนาศักยภาพและความสามารถในการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว ตลอดจนให้ประชาชนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าไปมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากยิ่งขึ้น

สุชาดา วรรณมานี (2542) ได้ทำวิจัยเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) กับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า (1) กลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากสื่อวิทยุมากที่สุด รองลงมาคือ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร ตามลำดับ มีความรู้และพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในระดับปานกลาง และทัศนคติในเชิงบวกต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (2) กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่แตกต่างกันศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาต่างประเภทกัน มีภูมิสำเนาและการเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกัน จะมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน (3) กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันและศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาต่างประเภทกัน จะมีความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน (4) กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ ภูมิสำเนา และการเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมแตกต่างกัน จะทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างกัน (5) กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอยู่ในสถาบันการศึกษาต่างประเภทกัน และมีการเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมแตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแตกต่างกัน (6) การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากสื่อ นิตยสาร มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความรู้และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (7) การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากสื่อมวลชนทั้งวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และนิตยสาร มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (8) ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและ (9) ทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เนาวรัตน์ พลายน้อย และคณะ (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยว” พบว่าสำหรับสื่อที่ผลิตขึ้นโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สื่อโทรทัศน์จะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากกว่าสื่ออื่นๆ

ผู้ที่สมรสแล้วหรือผู้ที่มีบุตรแล้วจะเลือกเดินทางกับครอบครัวมากกว่าคนโสด ในทางตรงข้าม กลุ่มเพื่อนจะเป็นกลุ่มที่คนโสดเลือกเดินทางท่องเที่ยวด้วย มากกว่าเดินทางกับครอบครัว นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้ที่สมรสแล้วนิยมจะท่องเที่ยวในแหล่งที่สะดวกสบาย (คือชายทะเล) มากกว่าคนโสด ซึ่งกลุ่มหลังนี้ชอบที่จะเที่ยวตามป่าเขา หรือน้ำตกมากกว่า มีความยืดหยุ่นในการเลือกใช้พาหนะในการเดินทางท่องเที่ยวมากกว่า มีความพร้อมที่จะพักตามบังกะโลและบ้านเช่ามากกว่า และให้ความ สำคัญต่อสถานที่พักในเขตเมืองน้อยกว่า นอกจากนี้แล้วยังพบว่าผู้ที่สมรสแล้วมีแนวโน้มที่จะเสียค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวมากกว่าคนโสด

ผู้ที่ประกอบอาชีพโดยมีรายได้สูงสม่ำเสมอหรือมีลักษณะงานที่สามารถยืดหยุ่นได้มากกว่าจะมีผลให้โอกาสในการท่องเที่ยวมีมากกว่าและใช้บริการท่องเที่ยวที่ราคาสูงกว่า

รายได้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก โดยรายได้ที่สูงขึ้นจะส่งผลสนับสนุน มีการเดินทางท่องเที่ยวบ่อยครั้งขึ้น มีจำนวนวันหรือระยะเวลาการท่องเที่ยวมากขึ้น และมีการใช้จ่ายเงินในระหว่างการท่องเที่ยวมากขึ้น

บุคคลเมื่อมีอายุมากขึ้นมักไม่นิยมที่จะท่องเที่ยวแบบเสี่ยงภัยหรือต้องใช้กำลังมาก เช่น การท่องเที่ยวตามป่าเขาและน้ำตก แต่จะนิยมการท่องเที่ยวที่สะดวกสบาย ตลอดจนมีความพอใจในแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดและโบราณสถานมากขึ้น นอกจากนี้ผู้ที่อายุ 36 ปี ขึ้นไป มักจะเดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัวมากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ ในขณะที่กลุ่มที่มีอายุน้อยมักนิยมท่องเที่ยวกับกลุ่มเพื่อนมากที่สุด เนื่องจากมีอิสระในการท่องเที่ยว และไม่มีบทบาทหลักในการรับผิดชอบต่อครอบครัว

เพชรรัตน์ มีสมบุรณ์พูนสุข และ ทวีเวดี (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ และการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวน 200 คน ที่มาท่องเที่ยวยังสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของประเทศไทย ได้แก่ วัด พระราชวัง สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกของไทย เป็นต้น

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 69 เป็นชาย ร้อยละ 40 มีอายุต่ำกว่า 30 ปี และร้อยละ 65 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีการมาท่องเที่ยวในประเทศไทยภายในระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา จำนวน 2 ครั้ง สถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ชอบที่สุด ได้แก่ วัด นอกจากนั้นยังชอบการช้อปปิ้ง แหล่งข้อมูลที่ใช้มาก ได้แก่ อินเทอร์เน็ต และร้อยละ 85 คาดว่าจะกลับมาท่องเที่ยวประเทศไทยอีก นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีการรับรู้ต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในภาพรวมทุกด้านในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านสภาพแวดล้อมมีการรับรู้ในระดับสูง ส่วนด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมวัฒนธรรม มีการรับรู้ในระดับปานกลางเท่ากัน

โมลินา และเอสทีบาน (Molina and Esteban, 2006) ได้ทำการศึกษาเรื่องภาพลักษณ์และประโยชน์ของแผ่นพับการท่องเที่ยว (Tourism Brochures Usefulness and Image)

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงอิทธิพลของแผ่นพับการท่องเที่ยวที่มีต่อการเลือกสถานที่ท่องเที่ยว รวมทั้งลักษณะของแผ่นพับ ที่มีความสัมพันธ์กับการก่อเกิดภาพลักษณ์และการเลือก

สถานที่ท่องเที่ยว การศึกษาได้ใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression Analysis) ส่วนการเก็บข้อมูล ได้จากนักท่องเที่ยวชาวแมดริด ในประเทศสเปน

จากการศึกษาได้พบว่า คุณลักษณะเพียง 2 ประการของแผ่นพับ ได้แก่ สีที่ดึงดูดใจและรูปแบบที่มองเห็นได้ สามารถก่อให้เกิดภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งรูปแบบที่มองเห็นได้ของแผ่นพับมีความสำคัญมากกว่าปัจจัยอื่นๆ

ส่วนคุณลักษณะอื่นๆของแผ่นพับ อาทิเช่น การจำได้ง่าย การมีภาพที่สวยงาม จะมีอิทธิพลต่อทางเลือกในสถานที่ท่องเที่ยว

สำหรับความพึงพอใจต่อการใช้แผ่นพับ เกิดจากคุณลักษณะที่แตกต่างกัน 7 ประการของแผ่นพับ ได้แก่ความน่าพอใจ (Pleasant) ความน่าสนใจ (Interesting) ความง่ายในการจดจำ (Easy to remember) ความน่าขบขัน (Funny relation) ความง่ายในการเปิด (Easy to open) การเชิญชวน (Inviting) และ การมีข้อมูลที่กว้างพอ (Broad information)

ผลของการศึกษาทำให้ได้ตัวแบบที่เป็นประโยชน์ต่อการออกแบบรูปแบบและรายละเอียดของแผ่นพับ นอกจากนี้ ยังสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ทฤษฎีในด้านแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว ทางเลือกสถานที่ท่องเที่ยว และความพึงพอใจของลูกค้า

ส่วนข้อเสนอแนะต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการท่องเที่ยว อาทิเช่น องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยว ควรใช้แผ่นพับและใบปลิวเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการตลาด และควรมีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลการท่องเที่ยว เพื่อเป็นประโยชน์ในการออกแบบรูปแบบและเนื้อหาของแผ่นพับ

นอกจากนี้การพัฒนารูปแบบของแผ่นพับ ควรจะคำนึงถึงความต้องการและความชอบของนักท่องเที่ยว ดังนั้นการจัดทำแผ่นพับควรมีการวางหลักเกณฑ์ที่ดี เพื่อให้แผ่นพับมีความน่าสนใจ มีภาพใหม่ๆ และมีศิลปะในการจัดทำ

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยนี้มีขอบเขตที่จะศึกษา ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนี้ เพื่อนำมาพัฒนาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

- 1) การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
- 2) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 4) การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ คือนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ มีงบประมาณจำกัด ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ไว้ที่จำนวน 200 คน ทั้งนี้การเก็บตัวอย่างจะใช้วิธีแบบโควตา (Quota Sampling) คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย 100 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 100 คน

และจะดำเนินการเก็บตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ตามสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ อาทิเช่น อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย น้ำตกชิรธาร น้ำตกแม่กลาง น้ำตกแม่สา เป็นต้น

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น แบบสอบถามแบบตอบด้วยตนเอง โดยมีรายละเอียดการสร้างดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ และการท่องเที่ยวของประเทศไทย เป็นต้น

2) สร้างแบบสอบถามชนิดตอบเอง (Self-Administered Questionnaire) เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตามเพศ อายุ ศาสนา และเชื้อชาติ ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่และพฤติกรรมมารยาทท่องเที่ยวเชิงแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

3) ทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบในด้านเนื้อหา (Content validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Wording) เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปสอบถามในการเก็บข้อมูลจริง

4) ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทำการทดสอบ (Pre-test) จำนวน 30 ชุด กับกลุ่มประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบว่าคำถามสามารถสื่อความหมายตรงตามความต้องการตลอดจนมีความเหมาะสมหรือไม่ มีความยากง่ายเพียงใด การทดสอบความเชื่อมั่นจะทำได้โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha Coefficiency) ของครอนบัค (Cronbach) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2545)

ผลการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามส่วนที่ 2 ค่าอัลฟ่าที่ได้จะแสดงถึงระดับความคงที่ของแบบสอบถาม โดยจะมีค่าระหว่าง $0 \leq \alpha \leq 1$ ค่าที่ใกล้เคียงกับ 1 มาก แสดงว่ามีความเชื่อถือมาก ผลที่ได้จากการทดสอบแบบสอบถามส่วนที่ 2 มีดังนี้

- (1) ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า เท่ากับ 0.86
- (2) ด้านเศรษฐกิจ มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า เท่ากับ 0.78
- (3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า เท่ากับ 0.88

ค่าอัลฟ่าที่ได้จากทุกด้านในแบบสอบถามมีค่ามากกว่า 0.7 แสดงถึงความน่าเชื่อถือที่ยอมรับได้ (Nunnally. 1978)

รายละเอียดของเครื่องมือ

การวิจัยครั้งนี้จะใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยแบบสอบถามจะแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตาม เพศ อายุ ศาสนา และเชื้อชาติ โดยลักษณะคำถามเป็นแบบ Nominal Scale และ Ordinal Scale ให้เลือกตอบจากข้อย่อยแต่ละทางเลือก

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่ง

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ โดยลักษณะคำถามเป็นแบบลิเคิร์ต (Likert Method) มี 5 ระดับ ให้เลือกตอบ จากไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่โดยลักษณะคำถามเป็นแบบ Nominal Scale และ Ordinal Scale ให้เลือกตอบจากข้อย่อยแต่ละทางเลือก

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended) แบบให้กรอกคำตอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Method) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจะได้จากแหล่งข้อมูล 2 แหล่งดังนี้

1) **ข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ** จะทำการศึกษาข้อมูลจากแหล่งสารสนเทศต่างๆ ที่ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ และการท่องเที่ยวของประเทศไทย อาทิเช่น ห้องสมุดของสถาบันการศึกษาต่างๆ และฐานข้อมูลออนไลน์ เป็นต้น

2) **ข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ** จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ

- 2.1) ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตามเพศ อายุ ศาสนา และเชื้อชาติ
- 2.2) ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่
- 2.3) พฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามชนิดตอบเอง และคัดแยกแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ออก
- 2) นำแบบสอบถามชนิดตอบเองมาทำการประมวลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for the Social Sciences / Personal Computer plus : SPSS/PC+)
- 3) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามชนิดตอบเองในส่วนที่ 1 และส่วนที่ 3 โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ

4) นำข้อมูลจากแบบสอบถามส่วนที่ 2 ซึ่งเป็นแบบ Likert Scale 5 ระดับมาแจกแจงความถี่ โดยกำหนดค่าน้ำหนักในแต่ละระดับดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน
เห็นด้วย	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน

จากนั้นได้คำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตรการแปลผลดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21-5.00 หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41-4.20 หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61-3.40 หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นในระดับไม่แน่ใจ

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60 หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นในระดับไม่เห็นด้วย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.80 หมายถึง นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นในระดับไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

5) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

5.1) การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 นักท่องเที่ยวที่มีข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ศาสนา และเชื้อชาติ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกัน โดยใช้สถิติ t-test และ F-test

กรณีทดสอบด้วยสถิติ F-test หากพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการของ LSD (Least Significant Difference)

5.2) การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ค่าสถิติ Chi-Square test (χ^2 - test) หากพบว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน จะใช้ค่าสถิติ Somer's D ในการหาระดับความสัมพันธ์

อนึ่ง ในการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสถิติ λ^2 - test นั้น เนื่องจากข้อมูลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ จากเห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งนั้น มีการกระจายของข้อมูลอยู่มาก ในการทดสอบสมมติฐานผู้วิจัยจึงได้จัดกลุ่มข้อมูลใหม่ ดังนี้

นักท่องเที่ยวที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นระหว่าง 3.68-5.00 หมายถึง นักท่องเที่ยวที่มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย

นักท่องเที่ยวที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นระหว่าง 2.34-3.67 หมายถึงนักท่องเที่ยวที่มีความคิดเห็นในระดับไม่แน่ใจ

นักท่องเที่ยวที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นระหว่าง 1.00-2.33 หมายถึงนักท่องเที่ยวที่มีความคิดเห็นในระดับไม่เห็นด้วย

6) การนำเสนอแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ จังหวัดเชียงใหม่ จะใช้ข้อมูลจากส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 มาประกอบการนำเสนอแนวทาง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย” นั้น มีสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการข้อมูลวิเคราะห์ดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
p	แทน	ความน่าจะเป็นสำหรับบอกลำดับทางสถิติ
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
χ^2	แทน	ค่าสถิติไค-สแควร์
d	แทน	ค่าสถิติ Somer's d

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 5 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตาม เพศ อายุ ศาสนา และเชื้อชาติ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวก่อนจำแนกตาม เพศ อายุ ศาสนา และเชื้อชาติ

ตาราง 1 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวยุโรปและชาวต่างประเทศ จำแนกตาม เพศ อายุ ศาสนา และภาค/เขต

ข้อมูลทั่วไป	นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เพศ				
ชาย	42	42.00	50	50.00
หญิง	58	58.00	50	50.00
รวม	100	100.00	100	100.00
อายุ				
ต่ำกว่า 30 ปี	28	28.00	16	16.00
30-39 ปี	34	34.00	40	40.00
40-49 ปี	32	32.00	34	34.00
50 ปี ขึ้นไป	6	6.00	10	10.00
รวม	100	100.00	100	100.00
ศาสนา				
พุทธ	84	84.00	16	16.00
อื่นๆ ได้แก่	16	16.00	84	84.00
คริสต์นิกาย	10	10.00	74	74.00
อิสลาม	6	6.00	2	2.00
ฮินดู			8	8.00
รวม	100	100.00	100	100.00

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	นักท่องเที่ยวยชาวไทย		นักท่องเที่ยวยชาวต่างประเทศ	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ภาค				
ภาคเหนือ	37	37.00		
ภาคกลาง	21	21.00		
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	17	17.00		
ภาคตะวันออก	9	9.00		
ภาคตะวันตก	8	8.00		
ภาคใต้	8	8.00		
เขต				
อัฟริกา			2	
อเมริกา			18	
โอเชียเนีย			4	
ยุโรป			56	
เอเชีย			20	
				2.00
				18.00
				4.00
				56.00
				20.00
รวม	100	100.00	100	100.00

ตาราง 1 แสดงว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 58 ราย (ร้อยละ 58.00) มีอายุระหว่าง 30-39 ปี จำนวน 34 ราย (ร้อยละ 34.00) นับถือศาสนาพุทธ จำนวน 84 ราย (ร้อยละ 84.00) และมาจากภาคเหนือ จำนวน 37 ราย (ร้อยละ 37.00)

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 50 รายและเพศหญิง จำนวน 50 ราย (ร้อยละ 50.00 เท่ากัน) ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-39 ปี จำนวน 40 ราย (ร้อยละ 40.00) นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก จำนวน 74 ราย (ร้อยละ 74.00) และมาจากเขตยุโรป จำนวน 56 ราย (ร้อยละ 56.00)

เมื่อพิจารณาจำนวนความถี่ของข้อมูลทั่วไปแต่ละด้านข้างต้น พบว่าข้อมูลด้านอายุ และภาค/เขต มีจำนวนความถี่ที่กระจายอยู่มาก ผู้วิจัยจึงได้ทำการจัดกลุ่มใหม่ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

ตาราง 2 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามอายุ ศาสนา และภาค/เขตที่จัดกลุ่มใหม่

ข้อมูลทั่วไป	นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
อายุ				
ต่ำกว่า 30 ปี	28	28.00	16	16.00
30-39 ปี	34	34.00	40	40.00
40 ปีขึ้นไป	38	38.00	44	44.00
รวม	100	100.00	100	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ภาค				
ภาคเหนือ	37	37.00		
ภาคกลาง	21	21.00		
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	17	17.00		
ภาคตะวันออก/ตะวันตก และภาคใต้	25	25.00		
เขต				
อเมริกาและแอฟริกา			20	20.00
ยุโรป			56	56.00
เอเชียและโอเชียเนีย			24	24.00
รวม	100	100.00	100	100.00

ตาราง 2 แสดงว่า เมื่อจัดกลุ่มใหม่ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 38 ราย (ร้อยละ 38.00) และมาจากภาคเหนือ จำนวน 37 ราย (ร้อยละ 37.00)

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 44 ราย (ร้อยละ 44.00) และมาจากเขตยุโรป จำนวน 56 ราย (ร้อยละ 56.00)

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

ตาราง 3 แสดงระดับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน	นักท่องเที่ยวชาวไทย			นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
1) ด้านสิ่งแวดล้อม						
1. ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศผ่านสื่อต่างๆ เช่น ใบปลิว แผ่นพับ และแผ่นป้ายต่างๆ เป็นต้น	3.80	1.33	เห็นด้วย	2.80	0.96	ไม่แน่ใจ
2. ได้รับคำแนะนำให้ใช้ทรัพยากรที่จำกัดอย่างคุ้มค่าในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น น้ำ และไฟฟ้า เป็นต้น	4.12	1.06	เห็นด้วย	3.04	0.74	ไม่แน่ใจ
3. ได้รับความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่ดีในการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายของทรัพยากรในโลก ได้แก่ การหลีกเลี่ยงการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งของเสียลงในถังขยะ ไม่สูบบุหรี่ในเขตห้ามสูบ เป็นต้น	4.16	1.13	เห็นด้วย	3.18	0.55	ไม่แน่ใจ
4. ได้รับการแนะนำให้ปฏิบัติตามกฎและระเบียบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	4.24	1.07	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	3.16	0.74	ไม่แน่ใจ
5. มีโรงแรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.78	0.90	เห็นด้วย	3.04	0.93	ไม่แน่ใจ

ตาราง 3 (ต่อ)

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน	นักท่องเที่ยวชาวไทย			นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
6. มีไกด์ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ เช่น ประวัติแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวสีเขียว การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น	3.94	1.04	เห็นด้วย	3.00	0.84	ไม่แน่ใจ
7. มีแผ่นป้ายที่แสดงข้อมูลนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลอดทางเข้าสู่และในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.92	0.90	เห็นด้วย	2.94	0.75	ไม่แน่ใจ
8. มีคู่มือท่องเที่ยวและแผนที่ให้นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	4.06	0.99	เห็นด้วย	3.06	0.65	ไม่แน่ใจ
9. มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อเข้าชมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.88	0.93	เห็นด้วย	2.76	1.04	ไม่แน่ใจ
10. มีระบบการจัดการมลภาวะที่ดีเกี่ยวกับ เสียง น้ำ และอากาศ เป็นต้น	4.06	1.11	เห็นด้วย	2.90	0.86	ไม่แน่ใจ
11. มีระบบสาธารณูปโภคที่ดีและเพียงพอในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ห้องน้ำ ศูนย์อาหาร ที่พัก ถังขยะ ที่จอดรถ เป็นต้น	4.02	1.07	เห็นด้วย	3.06	0.71	ไม่แน่ใจ
12. มีเส้นทางเดินที่สะดวก และเข้าถึงได้ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	4.08	0.95	เห็นด้วย	2.94	0.77	ไม่แน่ใจ
รวมด้านสิ่งแวดล้อม	4.01	0.74	เห็นด้วย	2.99	0.56	ไม่แน่ใจ

ตาราง 3 (ต่อ)

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน	นักท่องเที่ยวชาวไทย			นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
2) ด้านเศรษฐกิจ						
1. ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของเศรษฐกิจในท้องถิ่นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตั้งอยู่	3.80	1.06	เห็นด้วย	2.86	0.80	ไม่แน่ใจ
2. ได้รับการส่งเสริมให้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นด้วยการซื้อสินค้าพื้นเมืองในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	4.10	1.00	เห็นด้วย	3.08	0.61	ไม่แน่ใจ
3. ได้รับการส่งเสริมให้ร่วมกิจกรรมของชุมชน ที่จัดโดยธุรกิจเล็กๆในท้องถิ่น	3.98	0.68	เห็นด้วย	3.06	0.79	ไม่แน่ใจ
รวมด้านเศรษฐกิจ	3.96	0.76	เห็นด้วย	3.00	0.60	ไม่แน่ใจ
3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม						
1. ได้รับ/ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของสังคมและวัฒนธรรมชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.78	0.96	เห็นด้วย	2.70	0.73	ไม่แน่ใจ
2. ได้รับความรู้และการแนะนำให้เคารพวัฒนธรรมท้องถิ่น ทัศนคติ และความเชื่อ ของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.76	1.14	เห็นด้วย	3.00	0.68	ไม่แน่ใจ
3. ได้รับการสนับสนุนให้ส่งเสริมกิจกรรมของวัฒนธรรมชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการอุดหนุนธุรกิจท้องถิ่นซึ่งอนุรักษ์มรดกทางประเพณีและวัฒนธรรม	3.80	1.08	เห็นด้วย	3.18	0.80	ไม่แน่ใจ

ตาราง 3 (ต่อ)

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน	นักท่องเที่ยวชาวไทย			นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ		
	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
4. มีโอกาสได้ร่วมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน	3.72	1.00	เห็นด้วย	2.80	0.92	ไม่แน่ใจ
5. ได้รับการแนะนำไม่ให้ป็นป้าย จัปต้องเขียน หรือทำลาย รูปปั้นหรือสิ่งประดิษฐ์ที่แสดงในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	4.08	1.04	เห็นด้วย	2.96	0.66	ไม่แน่ใจ
รวมด้านสังคมและวัฒนธรรม	3.83	0.84	เห็นด้วย	2.93	0.64	ไม่แน่ใจ
รวมทุกด้าน	3.93	0.65	เห็นด้วย	2.97	0.53	ไม่แน่ใจ

จากตาราง 3 แสดงว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมทุกด้านในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 3.93$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในทุกด้านย่อย ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.01$) ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.96$) และด้านสังคมวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.83$)

สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมทุกด้านในระดับไม่แน่ใจ ($\bar{X} = 2.97$)

เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีความคิดเห็นในระดับไม่แน่ใจในทุกด้านย่อย ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 2.99$) ด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.00$) และด้านสังคมวัฒนธรรม ($\bar{X} = 2.93$)

ส่วนที่ 3: พฤติกรรมการมาท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

ตาราง 4 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตาม ลักษณะการมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

ลักษณะการมาเที่ยว	นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
มาคนเดียว	6	6.00	24	24.00
มากับคู่รัก	18	18.00	30	30.00
มากับครอบครัวหรือญาติพี่น้อง	34	34.00	24	24.00
มากับเพื่อนหรือเพื่อนร่วมงาน	36	36.00	20	20.00
มากับบริษัททัวร์/ตัวแทนนำเที่ยว	6	6.00	2	2.00
รวม	100	100.00	100	100.00

จากตาราง 4 แสดงว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีลักษณะการมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่เป็นแบบมากับเพื่อนหรือเพื่อนร่วมงาน จำนวน 36 ราย (ร้อยละ 36.00) รองลงมา ได้แก่ มากับครอบครัวหรือญาติพี่น้อง จำนวน 34 ราย (ร้อยละ 34.00) และมากับคู่รัก จำนวน 18 ราย (ร้อยละ 18.00)

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีลักษณะการมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่เป็นแบบมากับคู่รัก จำนวน 30 ราย (ร้อยละ 30.00) รองลงมา ได้แก่ มาคนเดียว และมากับครอบครัวหรือญาติพี่น้อง จำนวน 24 ราย (ร้อยละ 24.00) เท่ากัน

ตาราง 5 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามจำนวนครั้งที่เคยมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

จำนวนครั้ง	นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1 ครั้ง	14	14.00	58	58.00
2 ครั้ง	34	34.00	8	8.00
3 ครั้ง	8	8.00	16	16.00
มากกว่า 3 ครั้ง	44	44.00	18	18.00
รวม	100	100.00	100	100.00

จากตาราง 5 แสดงว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่มากกว่า 3 ครั้ง จำนวน 44 ราย (ร้อยละ 44.00) รองลงมา ได้แก่ 2 ครั้ง จำนวน 34 ราย (ร้อยละ 34.00) และ 1 ครั้ง จำนวน 14 ราย (ร้อยละ 14.00)

สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ 1 ครั้ง จำนวน 58 ราย (ร้อยละ 58.00) รองลงมา ได้แก่ มากกว่า 3 ครั้ง จำนวน 18 ราย (ร้อยละ 18.00) และ 3 ครั้ง จำนวน 16 ราย (ร้อยละ 16.00)

ตาราง 6 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามฤดูกาลที่นักท่องเที่ยวนิยมมาท่องเที่ยวยังท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

ฤดูกาล	นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ฤดูร้อน (มีนาคม ถึงมิถุนายน)	6	6.00	22	22.00
ฤดูฝน (กรกฎาคม ถึงตุลาคม)	6	6.00	16	16.00
ฤดูหนาว (พฤศจิกายน ถึงกุมภาพันธ์)	88	88.00	62	62.00
รวม	100	100.00	100	100.00

จากตาราง 6 แสดงว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นิยมมาท่องเที่ยวยังท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ในฤดูหนาว จำนวน 88 ราย (ร้อยละ 88.00) รองลงมา คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน จำนวน 6 ราย (ร้อยละ 6.00) เท่ากัน

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นิยมมาท่องเที่ยวยังท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ในฤดูหนาว จำนวน 62 ราย (ร้อยละ 62.00) รองลงมา คือ ฤดูร้อน จำนวน 22 ราย (ร้อยละ 22.00) และฤดูฝน จำนวน 16 ราย (ร้อยละ 16.00)

ตาราง 7 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามระยะเวลาในการมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

ระยะเวลา	นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1 วัน	6	6.00	8	8.00
2 วัน	30	30.00	12	12.00
3 วัน	44	44.00	14	14.00
4 วัน	4	4.00	8	8.00
5 วัน	16	16.00	46	46.00
อื่นๆ ได้แก่ มากกว่า 1 สัปดาห์	0	0.00	12	12.00
รวม	100	100.00	100	100.00

จากตาราง 7 แสดงว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นเวลา 3 วัน จำนวน 44 ราย (ร้อยละ 44.00) รองลงมา คือ 2 วัน จำนวน 30 ราย (ร้อยละ 30.00) และ 5 วัน จำนวน 16 ราย (ร้อยละ 16.00)

สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นเวลา 5 วัน จำนวน 46 ราย (ร้อยละ 46.00) รองลงมา คือ 3 วัน จำนวน 14 ราย (ร้อยละ 14.00) และ 2 วัน และมากกว่า 1 สัปดาห์ จำนวน 12 ราย (ร้อยละ 12.00) เท่ากัน

จากตารางที่ 7 พบว่าข้อมูลด้านระยะเวลาในการมาเที่ยวของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมีจำนวนความถี่ที่กระจายอยู่มาก ผู้วิจัยจึงได้ทำการจัดกลุ่มใหม่ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

ตาราง 8 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามระยะเวลาในการมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ เมื่อจัดกลุ่มใหม่

ระยะเวลา	นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
น้อยกว่า 3 วัน	36	36.00	20	20.00
3 วัน	44	44.00	14	14.00
มากกว่า 3 วัน	20	20.00	66	66.00
รวม	100	100.00	100	100.00

จากตาราง 8 แสดงว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นเวลา 3 วัน จำนวน 44 ราย (ร้อยละ 44.00) รองลงมา คือน้อยกว่า 3 วัน จำนวน 36 ราย (ร้อยละ 36.00) และมากกว่า 3 วัน จำนวน 20 ราย (ร้อยละ 20.00)

สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นเวลามากกว่า 3 วัน จำนวน 66 ราย (ร้อยละ 66.00) รองลงมา คือน้อยกว่า 3 วัน จำนวน 20 ราย (ร้อยละ 20.00) และ 3 วัน จำนวน 14 ราย (ร้อยละ 14.00)

ตาราง 9 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามวัตถุประสงค์หรือเหตุผลที่สำคัญในการมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์หรือเหตุผล	นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว	34	34.00	4	4.00
ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	42	42.00	52	52.00
โปรแกรมทัวร์น่าสนใจ	2	2.00	14	14.00
ชื่อเสียงของสินค้าพื้นเมือง	0	0.00	4	4.00
การเดินทางไม่ไกล	6	6.00	10	10.00
ค่าใช้จ่ายไม่แพง	0	0.00	16	16.00
รวม	100	100.00	100	100.00

ตาราง 9 แสดงว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์หรือเหตุผลที่สำคัญในการมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ คือ ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 42 ราย (ร้อยละ 42.00) รองลงมา คือ ชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 34 ราย (ร้อยละ 34.00) และ การเดินทางไม่ไกล จำนวน 6 ราย (ร้อยละ 6.00)

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์หรือเหตุผลที่สำคัญในการมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ คือ ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 52 ราย (ร้อยละ 52.00) รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายไม่แพง จำนวน 16 ราย (ร้อยละ 16.00) และโปรแกรมทัวร์น่าสนใจ จำนวน 14 ราย (ร้อยละ 14.00)

ตาราง 10 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ที่นักท่องเที่ยวเคยไปเที่ยวมา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

แหล่งท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละของ ผู้ตอบ แบบสอบถาม	จำนวน (ราย)	ร้อยละของ ผู้ตอบ แบบสอบถาม
แหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม และแหล่งมรดก เช่น วัดต่างๆ และ พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น	40	40.00	46	46.00
แหล่งท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิต เช่น ชุมชน และตลาดท้องถิ่น เป็นต้น	38	38.00	48	48.00
แหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ เช่น น้ำตก ทะเลสาบ น้ำพุร้อน ภูเขา ถ้ำ และสวนดอกไม้ เป็นต้น	84	84.00	82	82.00
แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น สวนส้ม สวนองุ่น นาข้าว และฟาร์มเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น	68	68.00	72	72.00

ตาราง 10 แสดงว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ จำนวน 84 ราย (ร้อยละ 84.00) รองลงมา คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 68 ราย (ร้อยละ 68.00) และ แหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรมและแหล่งมรดก จำนวน 40 ราย (ร้อยละ 40.00)

สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ จำนวน 82 ราย (ร้อยละ 82.00) รองลงมา คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จำนวน 72 ราย (ร้อยละ 72.00) และ แหล่งท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิต จำนวน 48 ราย (ร้อยละ 48.00)

ตาราง 11 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยว จำแนกตามแหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวใน จังหวัดเชียงใหม่ ที่นักท่องเที่ยวรับทราบข้อมูล(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

แหล่งข้อมูล	นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละของ ผู้ตอบ แบบสอบถาม	จำนวน (ราย)	ร้อยละของ ผู้ตอบ แบบสอบถาม
คำบอกเล่าของญาติ เพื่อน และคนรู้จัก	88	88.00	12	12.00
บริษัทนำเที่ยว	2	2.00	26	26.00
สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ	24	24.00	8	8.00
อินเทอร์เน็ต และเว็บไซต์	54	54.00	64	64.00

ตาราง 11 แสดงว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่จากคำบอกเล่าของญาติ เพื่อน และคนรู้จัก จำนวน 88 ราย (ร้อยละ 88.00) รองลงมา คือ อินเทอร์เน็ต และเว็บไซต์ จำนวน 54 ราย (ร้อยละ 54.00) และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ จำนวน 24 ราย (ร้อยละ 24.00)

สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่จากอินเทอร์เน็ต และเว็บไซต์ จำนวน 64 ราย (ร้อยละ 64.00) รองลงมา คือ บริษัทนำเที่ยว จำนวน 26 ราย (ร้อยละ 26.00) และคำบอกเล่าของญาติ เพื่อน และคนรู้จัก จำนวน 12 ราย (ร้อยละ 12.00)

ตาราง 12 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

ผู้มีอิทธิพล	นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ตนเอง	28	28.00	40	40.00
คนในครอบครัว/ญาติพี่น้อง	32	32.00	18	18.00
คนรัก	8	8.00	18	18.00
เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน	32	32.00	22	22.00
บริษัททัวร์	0	0.00	2	2.00
รวม	100	100.00	100	100.00

ตาราง 12 แสดงว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ คือ คนในครอบครัว/ญาติพี่น้อง และเพื่อน/เพื่อนร่วมงาน จำนวน 32 ราย (ร้อยละ 32.00) เท่ากัน รองลงมา คือ ตนเอง จำนวน 28 ราย (ร้อยละ 28.00) และคนรัก จำนวน 8 ราย (ร้อยละ 8.00)

สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ คือ ตนเอง จำนวน 40 ราย (ร้อยละ 40.00) รองลงมา คือ เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน จำนวน 22 ราย (ร้อยละ 22.00) และคนในครอบครัว/ญาติพี่น้อง และคนรัก จำนวน 18 ราย (ร้อยละ 18.00) เท่ากัน

ตาราง 13 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามการกลับมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ในอนาคต

การกลับมาในอนาคต	นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
มา	98	98.00	100	100.00
ไม่มา	2	2.00	0	0.00
รวม	100	100.00	100	100.00

ตาราง 13 แสดงว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คาดว่าจะกลับมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ในอนาคต จำนวน 98 ราย (ร้อยละ 98.00)

ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คาดว่าจะกลับมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ในอนาคตทั้งหมด จำนวน 100 ราย (ร้อยละ 100.00)

ตาราง 14 แสดงจำนวน และร้อยละของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ จำแนกตามโอกาสที่จะกลับมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ในอนาคต

โอกาสการกลับมาในอนาคต (%)	นักท่องเที่ยวชาวไทย		นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ	
	จำนวน (ราย)	ร้อยละ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
20			2	2.00
40			2	2.00
50	6	6.10	12	12.00
60			4	4.00
70	12	12.20	4	4.00
75	4	4.10	2	2.00
80	8	8.20	14	14.00

ตาราง 14 (ต่อ)

89			2	2.00
90	8	8.20	4	4.00
98	4	4.10		
99	2	2.00		
100	54	55.10	54	54.00
รวม	98	100.00	100	100.00
% เฉลี่ย	89.69		84.48	

ตาราง 14 แสดงว่านักท่องเที่ยวชาวไทยที่คาดว่าจะกลับมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ในอนาคต จำนวน 98 รายนั้น มีโอกาสสูงสุดที่จะกลับมา 100 % จำนวน 54 ราย (ร้อยละ 55.10) และต่ำสุด 50 % จำนวน 6 ราย (ร้อยละ 6.10) ทั้งนี้โอกาสที่จะกลับมาโดยเฉลี่ยเท่ากับ 89.69 %

สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่คาดว่าจะกลับมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ในอนาคต จำนวน 100 รายนั้น มีโอกาสสูงสุดที่จะกลับมา 100 % จำนวน 54 ราย (ร้อยละ 54.00) และต่ำสุด 20 % จำนวน 2 ราย (ร้อยละ 2.00) ทั้งนี้โอกาสที่จะกลับมาโดยเฉลี่ยเท่ากับ 84.48 %

ส่วนที่4: ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

1. ควรส่งเสริมโปรโมชันการท่องเที่ยวให้มากกว่าที่เป็นอยู่
2. ควรมีโฆษณาที่มากกว่านี้และแผนที่ ที่แน่นอนเข้าใจง่าย
3. ควรมีแผนที่การเดินทางให้ดูได้เข้าใจง่าย
4. ควรมีระบบการขนส่งที่สะดวก เดินทางได้รวดเร็ว เพิ่มจำนวนรถโดยสารประจำทางให้มากกว่านี้
5. ควรควบคุมดูแลรถโดยสารสาธารณะ โดยเฉพาะรถสองแถวแดง ไม่ให้เรียกราคานักท่องเที่ยวแพงเกินไป ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเบื่อหน่าย
6. ควรมีนโยบายบริหารจัดการรถสองแถวสาธารณะให้ตั้งราคาด้วยความเป็นธรรมกับนักท่องเที่ยว

7. ควรจัดให้มีถังขยะเพียงพอเพื่อสะดวกในการทิ้งขยะ มิฉะนั้นนักท่องเที่ยวจะทิ้งลงข้างถนน หรือในกระถางดอกไม้ริมทาง
8. ควรมีการแยกประเภทถังขยะให้ชัดเจน เป็นแบบขยะแห้ง ขยะเปียก ขยะพลาสติก เป็นต้น
9. ควรจัดให้มีรถโดยสารสาธารณะอย่างเพียงพอ
10. ควรจัดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มากขึ้น
11. ควรจัดให้มีรถไฟวิ่งเร็วหรือวิ่งรอบสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ
12. ควรให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่
13. ควรจัดให้มีคู่มือการท่องเที่ยวเป็นภาษาอังกฤษให้เพียงพอสำหรับนักท่องเที่ยวต่างประเทศ
14. ควรจัดให้มีป้ายหรือสัญลักษณ์นำทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวให้ชัดเจน และเพียงพอ
15. ควรจัดระบบขนส่ง การคมนาคมให้เหมาะสมและราคาเป็นธรรม
16. ควรจัดให้มีศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว
17. ควรจัดให้มีห้องน้ำสาธารณะที่สะอาดและเพียงพอ
18. ควรส่งเสริมและให้ข้อมูลเกี่ยวกับโรงแรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเชียงใหม่มากขึ้น
19. ควรใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้นในระบบการขนส่ง
20. ควรโฆษณาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้นในตัวเมือง
21. ควรเพิ่มแหล่งในการจัดวางแผนเที่ยวและข้อมูลการท่องเที่ยว
22. ควรจัดทำแผนที่หรือคู่มือการท่องเที่ยวที่ ชัดเจนและสามารถหาถนนได้โดยง่าย
23. ควรจัดทำแผนที่แบบโปรแกรมทัวร์ ชี้ให้เห็นเส้นทางการเดินทางไปกลับ
24. ควรจัดทำป้ายสำหรับห้องน้ำ และถังขยะให้ชัดเจน
25. ควรจัดทำแพคเกจทัวร์ซึ่งมีที่พักทั้งโรงแรมและโฮสเทล

ส่วนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 นักท่องเที่ยวที่มีข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ และอายุ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.1 นักท่องเที่ยวที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 15 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามเพศ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน	ชาย		หญิง		t	Prob.
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
1. ด้านสิ่งแวดล้อม						
1. ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศผ่านสื่อต่างๆ เช่น ใบปลิว แผ่นพับ และแผ่นป้ายต่างๆ เป็นต้น	3.02	1.35	3.54	1.139	-2.929	0.004*
2. ได้รับคำแนะนำให้ใช้ทรัพยากรที่จำกัดอย่างคุ้มค่าในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น น้ำ และไฟฟ้า เป็นต้น	3.48	1.043	3.67	1.077	-1.251	0.212
3. ได้รับความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่ดีในการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายของทรัพยากรในโลก ได้แก่ การหลีกเลี่ยงการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งของเสียลงในถังขยะ ไม่สูบบุหรี่ในเขตห้ามสูบ เป็นต้น	3.57	1.062	3.76	0.965	-1.353	0.178

ตารางที่ 15 (ต่อ)

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน	ชาย		หญิง		t	Prob.
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
4. ได้รับการแนะนำให้ปฏิบัติตามกฎและระเบียบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.65	1.053	3.74	1.080	-0.585	0.559
5. มีโรงแรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.43	0.953	3.39	1.012	0.328	0.743
6. มีไกด์ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ เช่น ประวัติแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวสีเขียว การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น	3.43	1.062	3.50	1.055	-0.435	0.664
7. มีแผ่นป้ายที่แสดงข้อมูลนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลอดทางเข้าสู่และในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.33	0.939	3.52	0.981	-1.410	0.160
8. มีคู่มือท่องเที่ยวและแผนที่ให้นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.54	0.954	3.57	0.997	-0.221	0.826
9. มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อเข้าชมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.17	1.210	3.44	1.053	-1.691	0.092
10. มีระบบการจัดการมลภาวะที่ดีเกี่ยวกับ เสียง น้ำ และอากาศ เป็นต้น	3.39	1.099	3.56	1.187	-1.009	0.314
11. มีระบบสาธารณูปโภคที่ดีและเพียงพอในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ห้องน้ำ ศูนย์อาหาร ที่พัก ถึงขยะ ที่จอดรถ เป็นต้น	3.50	0.955	3.57	1.087	-0.508	0.612
12. มีเส้นทางเดินที่สะดวก และเข้าถึงได้ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.46	1.021	3.56	1.053	-0.672	0.502
รวมด้านสิ่งแวดล้อม	3.41	0.805	3.57	0.845	-1.305	0.193

ตารางที่ 15 (ต่อ)

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน	ชาย		หญิง		t	Prob.
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
2) ด้านเศรษฐกิจ						
1. ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับ ความสำคัญของเศรษฐกิจในท้องถิ่นที่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตั้งอยู่	3.13	1.215	3.50	0.859	-2.509	0.013*
2. ได้รับการส่งเสริมให้สนับสนุน เศรษฐกิจท้องถิ่นด้วยการซื้อสินค้า พื้นเมืองในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.57	1.142	3.61	0.807	-0.332	0.740
3. ได้รับการส่งเสริมให้ร่วมกิจกรรมของ ชุมชน ที่จัดโดยธุรกิจเล็กๆในท้องถิ่น	3.50	0.883	3.54	0.858	-0.300	0.764
รวมด้านเศรษฐกิจ	3.40	0.962	3.55	0.712	-1.271	0.205
3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม						
1. ได้รับ/ทราบข้อมูลเกี่ยวกับ ความสำคัญของสังคมและวัฒนธรรม ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2.91	0.979	3.52	0.942	-4.448	0.000*
2. ได้รับความรู้และการแนะนำให้เคารพ วัฒนธรรมท้องถิ่น ทัศนคติ และความ เชื่อ ของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิง นิเวศ	3.22	1.046	3.52	0.962	-2.119	0.035*
3. ได้รับการสนับสนุนให้ส่งเสริม กิจกรรมของวัฒนธรรมชุมชนในแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการอุดหนุนธุรกิจ ท้องถิ่นซึ่งอนุรักษ์มรดกทางประเพณี และวัฒนธรรม	3.28	1.103	3.67	0.865	-2.759	0.006*
4. มีโอกาสได้ร่วมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีส่วน ร่วมในกิจกรรมของชุมชน	3.04	1.167	3.44	0.941	-2.690	0.008*

ตารางที่ 15 (ต่อ)

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน	ชาย		หญิง		t	Prob.
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
5. ได้รับการแนะนำไม่ให้ปั่นปาย จับต้อง เขียน หรือทำลาย รูปปั้นหรือสิ่งประดิษฐ์ที่แสดงในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	3.35	1.152	3.67	0.907	-2.188	0.030*
รวมด้านสังคมและวัฒนธรรม	3.16	0.925	3.56	0.783	-3.329	0.001*
รวมทุกด้าน	3.34	0.809	3.56	0.730	-1.975	0.050

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 15 แสดงว่านักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่โดยรวม ($p = 0.050$) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่โดยรวม ($p = 0.193$) ไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ในประเด็นย่อยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศผ่านสื่อต่างๆ ($p = 0.004$) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักท่องเที่ยวเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับที่มากกว่าเพศชาย

สำหรับด้านเศรษฐกิจพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ด้านเศรษฐกิจโดยรวม ($p = 0.205$) ไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม ในประเด็นย่อยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของเศรษฐกิจในท้องถิ่นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตั้งอยู่ ($p = 0.013$) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักท่องเที่ยวเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับที่มากกว่าเพศชาย

ส่วนด้านสังคมและวัฒนธรรมพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่โดยรวม ($p = 0.001$) แตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อีกทั้งในประเด็นย่อยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการได้รับ/ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของสังคมและวัฒนธรรมชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($p = 0.050$) การได้รับความรู้และการแนะนำให้เคารพวัฒนธรรมท้องถิ่น ทักษะคิด และความเชื่อของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($p = 0.035$) การได้รับการสนับสนุนให้ส่งเสริมกิจกรรมของวัฒนธรรมชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($p = 0.006$) การมีโอกาสได้ร่วมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($p = 0.008$) และการได้รับการแนะนำไม่ให้ปิ่นปาย จัปต้อง เขียนหรือทำลาย รูปปั้นหรือสิ่งประดิษฐ์ที่แสดงในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($p = 0.030$) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักท่องเที่ยวเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อทุกด้านข้างต้นในระดับที่มากกว่าเพศชาย

สมมติฐานที่ 1.2 นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 16 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ จำแนกตามอายุ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน	$\bar{X}$	S.D	F	Prob.
1) ด้านสิ่งแวดล้อม				
1. ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศผ่านสื่อต่างๆ เช่น ใบปลิว แผ่นพับ และแผ่นป้ายต่างๆ เป็นต้น				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.18	1.084	0.406	0.749
30-39 ปี	3.24	1.373		
40-49 ปี	3.42	1.266		
50 ปี ขึ้นไป	3.38	1.258		
รวม	3.30	1.264		

ตารางที่ 16 (ต่อ)

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน	$\bar{X}$	S.D	F	Prob.
2. ได้รับคำแนะนำให้ใช้ทรัพยากรที่จำกัดอย่างคุ้มค่าในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น น้ำ และไฟฟ้า เป็นต้น				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.59	0.787	0.404	0.750
30-39 ปี	3.68	0.967		
40-49 ปี	3.48	1.193		
50 ปี ขึ้นไป	3.50	1.549		
รวม	3.58	1.063		
3. ได้รับความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่ดีในการอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายของทรัพยากรในโลก ได้แก่ การหลีกเลี่ยงการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งของเสียลงในถังขยะ ไม่สูบบุหรี่ในเขตห้ามสูบ เป็นต้น				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.59	0.897	2.061	0.107
30-39 ปี	3.68	1.124		
40-49 ปี	3.58	1.024		
50 ปี ขึ้นไป	4.25	0.447		
รวม	3.67	1.013		
4. ได้รับการแนะนำให้ปฏิบัติตามกฎและระเบียบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.82	0.896	1.067	0.364
30-39 ปี	3.70	1.043		
40-49 ปี	3.55	1.243		
50 ปี ขึ้นไป	4.00	0.730		
รวม	3.70	1.066		

ตารางที่ 16 (ต่อ)

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน	$\bar{X}$	S.D	F	Prob.
5. มีโรงแรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.64	0.780	1.326	0.267
30-39 ปี	3.35	1.026		
40-49 ปี	3.39	1.051		
50 ปี ขึ้นไป	3.13	0.957		
รวม	3.41	0.983		
6. มีไกด์ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ เช่น ประวัติแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวสีเขียว การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.59	0.787	0.882	0.451
30-39 ปี	3.35	1.103		
40-49 ปี	3.45	1.166		
50 ปี ขึ้นไป	3.75	1.000		
รวม	3.47	1.056		
7. มีแผนที่แสดงข้อมูลนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลอดทางเข้าสู่และในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.32	0.983	1.775	0.153
30-39 ปี	3.30	0.961		
40-49 ปี	3.58	0.993		
50 ปี ขึ้นไป	3.75	0.683		
รวม	3.43	0.964		

ตารางที่ 16 (ต่อ)

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน	$\bar{X}$	S.D	F	Prob.
8. มีคู่มือท่องเที่ยวและแผนที่ให้นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.59	0.583	2.126	0.098
30-39 ปี	3.38	1.155		
40-49 ปี	3.64	1.017		
50 ปี ขึ้นไป	4.00	0.516		
รวม	3.56	0.975		
9. มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อเข้าชมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.55	0.901	1.288	0.280
30-39 ปี	3.14	1.197		
40-49 ปี	3.36	1.211		
50 ปี ขึ้นไป	3.38	1.025		
รวม	3.32	1.133		
10. มีระบบการจัดการมลภาวะที่ดี เกี่ยวกับ เสียง น้ำ และ อากาศ เป็นต้น				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.68	0.771	2.725	0.054
30-39 ปี	3.35	1.175		
40-49 ปี	3.55	1.076		
50 ปี ขึ้นไป	4.13	1.821		
รวม	3.54	1.147		

ตารางที่ 16 (ต่อ)

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน	$\bar{X}$	S.D	F	Prob.
11. มีระบบสาธารณูปโภคที่ดีและเพียงพอในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ห้องน้ำ ศูนย์อาหาร ที่พัก ถังขยะ ที่จอดรถ เป็นต้น				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.64	0.892	2.767	0.063
30-39 ปี	3.35	1.128		
40-49 ปี	3.55	1.026		
50 ปี ขึ้นไป	4.13	0.619		
รวม	3.54	1.026		
12. มีเส้นทางเดินที่สะดวก และเข้าถึงได้ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.55	0.999	3.967	0.090
30-39 ปี	3.30	1.017		
40-49 ปี	3.55	1.084		
50 ปี ขึ้นไป	4.25	0.683		
รวม	3.51	1.037		
รวมด้านสิ่งแวดล้อม				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.56	0.600	0.740	0.529
30-39 ปี	3.40	0.910		
40-49 ปี	3.52	0.910		
50 ปี ขึ้นไป	3.70	0.590		
รวม	3.50	0.828		

ตารางที่ 16 (ต่อ)

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน	$\bar{X}$	S.D	F	Prob.
2) ด้านเศรษฐกิจ				
1. ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของเศรษฐกิจในท้องถิ่นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตั้งอยู่				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.18	1.040	0.707	0.549
30-39 ปี	3.46	0.863		
40-49 ปี	3.30	1.228		
50 ปี ขึ้นไป	3.25	1.125		
รวม	3.33	1.052		
2. ได้รับการส่งเสริมให้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นด้วยการซื้อสินค้าพื้นเมืองในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.45	0.951	1.047	0.373
30-39 ปี	3.54	1.009		
40-49 ปี	3.76	0.993		
50 ปี ขึ้นไป	3.50	0.730		
รวม	3.59	0.973		
3. ได้รับการส่งเสริมให้ร่วมกิจกรรมของชุมชน ที่จัดโดยธุรกิจเล็กๆในท้องถิ่น				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.23	0.859	2.440	0.066
30-39 ปี	3.54	0.725		
40-49 ปี	3.67	1.013		
50 ปี ขึ้นไป	3.63	0.719		
รวม	3.52	0.868		

ตารางที่ 16 (ต่อ)

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน	$\bar{X}$	S.D	F	Prob.
รวมด้านเศรษฐกิจ				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.29	0.834	1.103	0.349
30-39 ปี	3.51	0.734		
40-49 ปี	3.58	0.955		
50 ปี ขึ้นไป	3.46	0.769		
รวม	3.48	0.838		
3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม				
1. ได้รับ/ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของสังคมและวัฒนธรรมชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.41	1.085	1.660	0.177
30-39 ปี	3.05	1.045		
40-49 ปี	3.27	0.869		
50 ปี ขึ้นไป	3.50	1.033		
รวม	3.24	1.004		
2. ได้รับความรู้และการแนะนำให้เคารพวัฒนธรรมท้องถิ่น ทัศนคติ และความเชื่อ ของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.50	0.902	5.393	0.001*
30-39 ปี	3.22	0.997		
40-49 ปี	3.27	1.089		
50 ปี ขึ้นไป	4.25	0.447		
รวม	3.38	1.010		

ตารางที่ 16 (ต่อ)

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน	$\bar{X}$	S.D	F	Prob.
3. ได้รับการสนับสนุนให้ส่งเสริมกิจกรรมของวัฒนธรรมชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการอุดหนุนธุรกิจท้องถิ่นซึ่งอนุรักษ์มรดกทางประเพณีและวัฒนธรรม				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.27	1.065	3.374	0.019*
30-39 ปี	3.35	0.943		
40-49 ปี	3.67	1.043		
50 ปี ขึ้นไป	4.00	0.516		
รวม	3.49	0.997		
4. มีโอกาสได้ร่วมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.36	1.203	1.959	0.121
30-39 ปี	3.03	1.006		
40-49 ปี	3.39	1.080		
50 ปี ขึ้นไป	3.50	0.730		
รวม	3.26	1.067		
5. ได้รับการแนะนำไม่ให้ปิ่นปาย จัปตอง เขียน หรือทำลายรูปปั้นหรือสิ่งประดิษฐ์ที่แสดงในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.64	1.080	4.865	0.003*
30-39 ปี	3.38	0.887		
40-49 ปี	3.39	1.162		
50 ปี ขึ้นไป	4.38	0.500		
รวม	3.52	1.037		

ตารางที่ 16 (ต่อ)

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน	$\bar{X}$	S.D	F	Prob.
รวมด้านสังคมและวัฒนธรรม				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.44	0.960	3.247	0.023*
30-39 ปี	3.20	0.836		
40-49 ปี	3.40	0.892		
50 ปี ขึ้นไป	3.93	0.371		
รวม	3.38	0.873		
รวมทุกด้าน				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.49	0.677	1.004	0.392
30-39 ปี	3.37	0.807		
40-49 ปี	3.50	0.836		
50 ปี ขึ้นไป	3.72	0.537		
รวม	3.47	0.773		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 16 แสดงว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวม ($p = 0.392$) ไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดด้านสิ่งแวดล้อมพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวม ($p = 0.529$) ไม่แตกต่างกัน

ส่วนด้านเศรษฐกิจพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวม ($p = 0.349$) ไม่แตกต่างกัน

สำหรับด้านสังคมและวัฒนธรรมพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวม ($p = 0.023$) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยในประเด็นย่อยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการได้รับความรู้และการแนะนำให้เคารพวัฒนธรรมท้องถิ่น ทัศนคติ และความเชื่อของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($p = 0.001$) การได้รับการสนับสนุนให้ส่งเสริมกิจกรรมของวัฒนธรรมชุมชน

ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($p = 0.019$) และการได้รับการแนะนำไม่ให้ป็นป้าย จัปต้อง เขียนหรือทำลาย
รูปปั้นหรือสิ่งประดิษฐ์ที่แสดงในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ($p = 0.003$) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 17 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวด้านสังคมและวัฒนธรรม จำแนกตาม
อายุที่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

การได้รับความรู้และการแนะนำให้เาพรพัฒนนธรรมทองถึน ทศนคตึ และควมเชือของ ชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
อายุ		ต่ำกว่า 30 ปี	30 – 39 ปี	40–49 ปี	ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป
	$\bar{X}$	3.50	3.22	3.27	4.25
ต่ำกว่า 30 ปี	3.50	-	.28	.23	-.75*
30 – 39 ปี	3.22		-	-.05	-1.03*
40 – 49 ปี	3.27			-	-.98*
ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป	4.25				-
การได้รับการสนับสนุนให้ส่งเสริมกิจกรรมของวัฒนธรรมชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิง นิเวศ โดยการอุดหนุนธุรกิจท้องถิ่นซึ่งอนุรักษ์มรดกทางประเพณีและวัฒนธรรม					
อายุ		ต่ำกว่า 30 ปี	30 – 39 ปี	40 – 49 ปี	ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป
	3.58				
	3.46	3.27	3.35	3.67	4.00
ต่ำกว่า 30 ปี	3.27	-	-.08*	-.40*	-.73*
30 – 39 ปี	3.35		-	-.32	-.65*
40 – 49 ปี	3.67			-	-.33
ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป	4.00				-

ตารางที่ 17 (ต่อ)

การได้รับการแนะนำไม่ให้ป็นป้าย จัปต้อง เขียน หรือทำลาย รูปปั้นหรือสิ่งประดิษฐ์ที่ แสดงในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
อายุ		ต่ำกว่า 30 ปี	30 – 39 ปี	40 – 49 ปี	ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป
	$\bar{X}$	3.64	3.38	3.39	4.38
ต่ำกว่า 30 ปี	3.64	-	.26	.245	-.74*
30 – 39 ปี	3.38		-	-.01	-.100*
40 – 49 ปี	3.39			-	-.99*
ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป	4.38				-
รวมด้านสังคมและวัฒนธรรม					
อายุ		ต่ำกว่า 30 ปี	30 – 39 ปี	40 – 49 ปี	ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป
	$\bar{X}$	3.44	3.20	3.40	3.93
ต่ำกว่า 30 ปี	3.44	-	.24	.04	-.49*
30 – 39 ปี	3.20		-	-.20	-.73*
40 – 49 ปี	3.40			-	-.53*
ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป	3.93				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 17 พบว่า โดยรวมนักท่องเที่ยวที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น
ต่อด้านสังคมและวัฒนธรรมสูงกว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุในช่วงอื่นๆ

ในด้านการได้รับความรู้และการแนะนำให้เคารพวัฒนธรรมท้องถิ่น ทักษะคติ และความเชื่อ
ของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ นักท่องเที่ยวที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น สูง
กว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุในช่วงอื่นๆ

ในด้านการได้รับการสนับสนุนให้ส่งเสริมกิจกรรมของวัฒนธรรมชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิง
นิเวศ โดยการอุดหนุนธุรกิจท้องถิ่นซึ่งอนุรักษ์มรดกทางประเพณีและวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวที่มีอายุ
ตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น สูงกว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุในช่วงอื่นๆ และนักท่องเที่ยวที่มี
อายุระหว่าง 40-49 ปี มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น สูงกว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 30-39 ปี และต่ำกว่า
30 ปี

ในด้านการได้รับการแนะนำไม่ให้เป็นปาย จำต้อง เขียน หรือทำลาย รูปปั้นหรือสิ่งประดิษฐ์ที่แสดงในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนักท่องเที่ยวที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น สูงกว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุในช่วงอื่นๆ

สมมติฐานที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานที่ 2.1 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ด้านจำนวนครั้งที่เคยมาเที่ยว

ตารางที่ 18 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่และพฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านจำนวนครั้งที่เคยมาเที่ยว

พฤติกรรม	ความคิดเห็น			รวม จำนวน (คน)	χ^2	p	d
	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย				
จำนวนครั้ง							
ครั้งที่ 1	24	32	16	72	72.200	0.000*	0.367
ครั้งที่ 2	0	18	24	42			
ครั้งที่ 3	2	20	2	24			
มากกว่า 3 ครั้ง	2	20	42	62			
รวม	26	90	84	200			

ตาราง 18 แสดงว่าความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านจำนวนครั้งที่เคยมาเที่ยว ($p=0.000$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์ (Somer's d) เท่ากับ 0.367

สมมติฐานที่ 2.2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ด้านระยะเวลาในการมาเที่ยว

ตารางที่ 19 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่และพฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านระยะเวลาในการมาเที่ยว

พฤติกรรม	ความคิดเห็น			รวม จำนวน (คน)	χ^2	p	d
	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย				
ระยะเวลา							
น้อยกว่า 3 วัน	2	26	28	56	11.765	0.019*	-0.188
3 วัน	6	24	28	58			
มากกว่า 3 วัน	18	40	28	86			
รวม	26	90	84	200			

ตาราง 19 แสดงว่าความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านระยะเวลาในการมาเที่ยว ($p=0.019$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความสัมพันธ์ (Somer's d) เท่ากับ -0.188

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย” มีความมุ่งหมายของการวิจัย สมมติฐานการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย การสรุปผล อภิปรายผล รวมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่
- 3) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของจังหวัดเชียงใหม่
- 4) เพื่อจัดทำแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของ จังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

- 1) นักท่องเที่ยวที่มีข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ และอายุ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการ จัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกัน
- 2) ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยว เชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของจังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

- 1) ประชากรในการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ คือนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยว เชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ซึ่งไม่ ทราบจำนวนที่แน่นอน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ มีงบประมาณจำกัด ดังนั้นในการ วิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ไว้ที่จำนวน 200 คน ทั้งนี้การเก็บตัวอย่างจะใช้

วิธีเก็บแบบโควต้า (Quota Sampling) คือ นักท่องเที่ยวชาวไทย 100 คน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 100 คน

และจะดำเนินการเก็บตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ตามสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ อาทิเช่น อุทยานแห่งชาติดอยสุเทพ-ปุย น้ำตกวชิรธาร น้ำตกแม่กลาง น้ำตกแม่สา เป็นต้น

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น แบบสอบถามแบบตอบด้วยตนเอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตาม เพศ อายุ ศาสนา และเชื้อชาติ โดยลักษณะคำถามเป็นแบบ Nominal Scale และ Ordinal Scale ให้เลือกตอบจากข้อย่อยแต่ละทางเลือก

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ โดยลักษณะคำถามเป็นแบบลิเคิร์ต (Likert Method) มี 5 ระดับ ให้เลือกตอบ จากพอใจมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่โดยลักษณะคำถามเป็นแบบ Nominal Scale และ Ordinal Scale ให้เลือกตอบจากข้อย่อยแต่ละทางเลือก

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended) แบบให้กรอกคำตอบ

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในช่วงเดือนตุลาคม - พฤศจิกายน 2554

4) การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามมาทำการประมวลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ เพื่อหาค่าความถี่และร้อยละ

ส่วนการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ใช้สถิติ t-test และ F-test กรณีทดสอบด้วยสถิติ F-test หากพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการของ LSD (Least Significant Difference)

และการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ใช้สถิติ Chi-Square test (χ^2 - test) หากพบว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กัน จะใช้ค่าสถิติ Somer's D ในการหาระดับความสัมพันธ์

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยจำแนกเป็น 4 ส่วน โดยมีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตาม เพศ อายุ ศาสนา และเชื้อชาติ

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 30-39 ปี นับถือศาสนาพุทธ และมาจากภาคเหนือ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเป็นเพศชาย และเพศหญิง เท่ากัน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-39 ปี นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก และมาจากเขตยุโรป

เมื่อพิจารณาจำนวนความถี่ของข้อมูลทั่วไปในด้านอายุ พบว่าข้อมูลมีการกระจายอยู่มาก ผู้วิจัยจึงได้ทำการจัดกลุ่มใหม่ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการทดสอบสมมติฐาน โดยเมื่อจัดกลุ่มใหม่พบว่า ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีอายุ 40 ปีขึ้นไป

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมทุกด้านในระดับเห็นด้วย เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยในทุกด้านย่อยทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมวัฒนธรรม

สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมทุกด้านในระดับไม่แน่ใจ เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีความคิดเห็นในระดับไม่แน่ใจในทุกด้านย่อยทั้ง ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมวัฒนธรรม

ส่วนที่ 3: พฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีลักษณะการมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่เป็นแบบมาคนเดียวหรือเพื่อนร่วมทาง รองลงมา ได้แก่ มาครอบครัวหรือญาติพี่น้อง และมาอยู่กับคู่รัก ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะมาอยู่กับคู่รัก รองลงมา ได้แก่ มาคนเดียว และมาอยู่กับครอบครัวหรือญาติพี่น้อง

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่มากกว่า 3 ครั้ง รองลงมาได้แก่ 2 ครั้ง และ 1 ครั้ง สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมา 1 ครั้ง รองลงมาได้แก่ มากกว่า 3 ครั้ง และ 3 ครั้ง

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นิยมมาท่องเที่ยวยังท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ของจังหวัดเชียงใหม่ ในฤดูหนาว รองลงมาคือ ฤดูร้อนและฤดูฝน ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาท่องเที่ยวในฤดูหนาว รองลงมาคือ ฤดูร้อน และฤดูฝน

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ของจังหวัดเชียงใหม่ เป็นเวลา 3 วัน รองลงมา คือน้อยกว่า 3 วัน และมากกว่า 3 วัน สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมาเที่ยวเป็นเวลามากกว่า 3 วัน รองลงมา คือน้อยกว่า 3 วัน และ 3 วัน

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์หรือเหตุผลที่สำคัญในการมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ของจังหวัดเชียงใหม่ คือ ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา คือ ชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว และการเดินทางไม่ไกล ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีวัตถุประสงค์หรือเหตุผล คือ ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายไม่แพง และโปรแกรมทัวร์น่าสนใจ

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เคยไปเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ รองลงมา คือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ แหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรมและแหล่งมรดก สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เคยไปแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ รองลงมาคือ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และแหล่งท่องเที่ยวด้านด้านวิถีชีวิต

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้แหล่งข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่จากคำบอกเล่าของญาติ เพื่อน และคนรู้จัก รองลงมา คือ อินเทอร์เน็ต และ เว็บไซต์ และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศใช้แหล่งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และเว็บไซต์ รองลงมา คือบริษัทนำเที่ยว และคำบอกเล่าของญาติ เพื่อน และคนรู้จัก

นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ คือ คนในครอบครัว/ญาติพี่น้อง และเพื่อน/เพื่อนร่วมงาน รองลงมา คือ ตนเอง และคนรัก สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมีผู้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ คือ ตนเอง รองลงมา คือ เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน และคนในครอบครัว/ญาติพี่น้อง และคนรัก

ทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คาดว่าจะกลับมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ในอนาคต

ส่วนที่4: ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศต่างให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ในหลายๆด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการขาย ด้านการคมนาคมขนส่ง ด้านสาธารณูปโภค และด้านความสะดวก เป็นต้น

ส่วนที่ 5 การทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบ 2 สมมติฐานจากการวิจัยมีดังนี้

สมมติฐานที่ 1 นักท่องเที่ยวที่มีข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ และอายุ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.1 นักท่องเที่ยวที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกัน

การทดสอบสมมติฐานนี้พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดด้านสิ่งแวดล้อมและด้านเศรษฐกิจพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านสังคมและวัฒนธรรมพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 1.2 นักท่องเที่ยวที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่แตกต่างกัน

การทดสอบสมมติฐานนี้พบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่โดยรวมไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดด้านสิ่งแวดล้อมและด้านเศรษฐกิจพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

สำหรับด้านสังคมและวัฒนธรรมพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานที่ 2.1 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ด้านจำนวนครั้งที่เคยมาเที่ยว

การทดสอบสมมติฐานนี้พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านจำนวนครั้งที่เคยมาเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2.2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ด้านระยะเวลาในการมาเที่ยว

การทดสอบสมมติฐานนี้พบว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านระยะเวลาในการมาเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

นักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมทุกด้านในระดับเห็นด้วย แสดงว่านักท่องเที่ยวชาวไทยรับรู้หลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งหน่วยงานการท่องเที่ยวและสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ได้พยายามถ่ายทอดแนวคิดให้นักท่องเที่ยวได้ตระหนัก รับรู้และมีส่วนร่วม ในขณะที่มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าว นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์นันทนาการที่ดีในการท่องเที่ยว (อุษาวดี พูลพิพัฒน์, 2545) มีส่วนสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น มีส่วนร่วมในกิจกรรมท้องถิ่น (Shirley, 1992) และยังได้มีส่วนในการดูแลทรัพยากร สิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวตามหลักการของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (สารานุกรมไทยฉบับเยาวชน เล่มที่ 27, 2554)

อย่างไรก็ตามในส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ มีความคิดเห็นต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมทุกด้านในระดับไม่แน่ใจ ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัย เรื่อง “การรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อการท่องเที่ยวอย่าง

ยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย” (เพชรรัตน์ มีสมบุญพันธุ์พูนสุข และ ทวีเวดี .2553) ที่พบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่มีการรับรู้ต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในภาพรวมทุกด้านในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดเชียงใหม่ ไม่ได้รับข้อมูลส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างเพียงพอ ซึ่งเป็นหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการสนับสนุนเพื่อกำหนดแนวทางในการจัดการเพื่อให้ข้อมูลเข้าถึงนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้มากขึ้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2538)

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่านักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยววัยทำงาน นิยมเดินทางมากับครอบครัว และเพื่อนร่วมงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เนาวรัตน์ พลอยน้อย และคณะ (2538) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยว” พบว่านักท่องเที่ยว ที่มีอายุ 36 ปี ขึ้นไป มักจะเดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัวมากกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ

นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ให้เหตุผลในการมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ คือ เพื่อชมความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว เหตุผลดังกล่าวสอดคล้องกับนิยามการท่องเที่ยวซึ่ง นิคม จารุมณี (2539) ได้ให้ความหมายไว้ว่าเป็นการที่เดินทางไปยังสถานที่ต่างๆ และตลอดระยะเวลาเหล่านั้นได้มีกิจกรรมต่างๆเกิดขึ้น การไปเที่ยวชมสถานที่ที่สวยงามหรือทัศนียภาพแปลกๆ หรือเดินซื้อสิ่งของต่างๆ เป็นต้น

นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศส่วนใหญ่ต่างเคยไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ เช่น น้ำตก ทะเลสวย น้ำพุร้อน ภูเขา ถ้ำ และสวนดอกไม้ เป็นต้น ซึ่งการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาตินี้ จัดอยู่ในลักษณะการท่องเที่ยวเพื่อความสนุกสนาน และความบันเทิง (นิคม จารุมณี. 2539) และยังจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามลักษณะของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอีกด้วย (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2542)

ในส่วนข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ นั้น นักท่องเที่ยวให้ความเห็นว่าควรส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ แผ่นพับ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ให้มากขึ้น รวมทั้งจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ยานพาหนะ ห้องน้ำ ระบบกำจัดขยะ ให้เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะจากงานวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา: อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี” (นาคม ธีรสุวรรณจักร. 2541) ซึ่งได้เสนอว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้สื่อที่เข้าใจและพบเห็นได้ง่าย อีกทั้งยังสอดคล้องกับ งานวิจัยเรื่อง “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) กับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของการท่องเที่ยวของนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขต

กรุงเทพมหานคร” (สุชาติา วรระมานี. 2542) ซึ่งพบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากสื่อวิทยุสาร มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความรู้และทัศนคติต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากสื่อมวลชนทั้งวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และนิตยสาร มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นอกจากนี้ ข้อเสนอแนะนักท่องเที่ยวในการใช้แผ่นพับ ยังสอดคล้องกับ โมลินา และ เอสทีบาน (Molina and Esteban, 2006) ได้ทำการศึกษาเรื่องภาพลักษณ์และประโยชน์ของแผ่นพับการท่องเที่ยว (Tourism Brochures Usefulness and Image) ข้อเสนอแนะต่อผู้ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการท่องเที่ยว อาทิเช่น องค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยว ควรใช้แผ่นพับและใบปลิวเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการตลาด และควรมีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลการท่องเที่ยว เพื่อเป็นประโยชน์ในการออกแบบรูปแบบและเนื้อหาของแผ่นพับ

นอกจากนี้การพัฒนา รูปแบบของแผ่นพับ ควรจะคำนึงถึงความต้องการและความชอบของนักท่องเที่ยว ดังนั้นการจัดทำแผ่นพับควรมีการวางหลักเกณฑ์ที่ดี เพื่อให้แผ่นพับมีความน่าสนใจ มีภาพใหม่ๆ และมีศิลปะในการจัดทำ

ข้อเสนอแนะ

จากการอภิปรายผลการวิจัยข้างต้น คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1. ควรจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งความรับผิดชอบตามเขตพื้นที่ (Area-based) เพื่อให้สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ควรจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงานท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ ตามความจำเป็นของแต่ละเขตเพื่อให้แต่ละหน่วยงานสามารถจัดกิจกรรมหรือโครงการ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้แก่แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ
3. วางแผนการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยบูรณาการแผนงานของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนงานมีประสิทธิภาพและบรรลุผลไปในทิศทางเดียวกัน
4. ให้ความร่วมมือกับกลุ่มชาวบ้านหรือแกนนำของท้องถิ่น เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากกลุ่มบุคคลเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการชี้แนะและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของชุมชน

5. จัดโครงการรักษาความสวยงาม และความสะอาด ตามสภาพทางธรรมชาติของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

6. จัดทำวีดีโอแนะนำแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยจัดให้มีเนื้อหาแนะนำแนวปฏิบัติในการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้นักท่องเที่ยว โดยเผยแพร่วีดีโอดังกล่าวผ่านสื่อโทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และในสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

7. จัดสัมมนาหรือประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกภาคส่วน ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ตัวแทนบริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์ ผู้ประกอบการ โรงแรม ร้านอาหาร ร้านขายของพื้นเมือง บริษัทขนส่ง เป็นต้น เพื่อให้ทราบแนวคิดในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามลำดับความเร่งด่วนในการพัฒนา และไปในทิศทางเดียวกัน

8. จัดอบรมสัมมนาหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสำหรับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้แก่ผู้ประกอบการและบุคลากรของบริษัทนำเที่ยว โรงแรม ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง รวมทั้งนักวิชาการในสถาบันการศึกษา เจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานการท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว และสามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ดียิ่งขึ้น

9. จัดตั้งร้านจำหน่ายสินค้าพื้นเมือง อาทิ ร้านขายของที่ระลึก ร้านขายภาพวาด ร้านขายสินค้าแกะสลัก เป็นต้น โดยจัดตั้งร้านเหล่านี้ ณ ทางออกของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการสินค้าพื้นเมืองในท้องถิ่นได้มีทำเลที่ตั้ง จำหน่ายสินค้าและส่งเสริมการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของท้องถิ่นด้วย

10. จัดพิมพ์แผ่นพับหรือใบปลิวที่มีสีสัน ตัวหนังสือและภาพที่สวยงาม เพื่อเผยแพร่ประวัติ ความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดเชียงใหม่ ในแผ่นพับและใบปลิวควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน และควรแจกแผ่นพับและใบปลิวเหล่านั้นให้ทั่วถึงในสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ สนามบิน สถานีรถไฟ ศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว หน่วยงานการท่องเที่ยวประจำจังหวัด สถานที่สำคัญทางราชการของจังหวัด และบริษัทท่องเที่ยวต่างๆ เป็นต้น

11. ติดต่อสำนักพิมพ์วารสารการท่องเที่ยวหรือบริษัทจัดทำรายการท่องเที่ยวเพื่อลงข้อมูลข่าวสาร รูปภาพ กิจกรรมต่างๆเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ข้อมูลเข้าถึงนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

12. จัดทำเว็บไซต์เฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และจัดให้มีผู้ดูแลเว็บไซต์เพื่อบริหารจัดการข้อมูลการท่องเที่ยวให้เป็นปัจจุบันและมีความทันสมัย เพื่อให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็ว

13. ประสานงานกับหน่วยงานที่รับผิดชอบการคมนาคมขนส่งและสาธารณูปโภคต่างๆ ให้ปรับปรุงการบริการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ

14. ควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ และประเมินผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถจัดการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง

งานวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้มุ่งเสนอแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องขั้นต่อไป ควรจะเป็นการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างทัศนคติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนให้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ อาทิ ธุรกิจร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก โรงแรม ตัวแทนบริษัทนำเที่ยว และบริษัทขนส่ง เป็นต้น เพื่อให้ได้แนวทางในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้เกิดความยั่งยืนอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2545). การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพฯ :

ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กองอนุรักษ์ ททท. และสมาคมไทยท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย. 2554. การท่องเที่ยว

เชิงนิเวศ. สืบค้นจาก <http://witthaya.is.in.th> เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2554

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2538). นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง

อนุรักษ์ (Ecotourism) ปี 2538-2539. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์
พับลิชชิ่ง จำกัด.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2550. **ข้อมูลจังหวัดเชียงใหม่.** สืบค้นจาก

<http://thai.tourismthailand.org> เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2554

ไขกλυทธ์ท่องเที่ยวปี 54 . 2554. หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจฉบับที่ 2, 6-9 มกราคม พ.ศ. 2554.

สืบค้นจาก <http://www.thannews.th.com> เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2554

จังหวัดเชียงใหม่. 2554. **สาระสำคัญของแผนพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ 4 ปี (พ.ศ.2553-2556)**

สืบค้นจาก <http://www.chiangmai.go.th> เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2554

ธีระ อินทรเรือง. (2546). **ความต้องการโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยว**

ในเขตกรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ บธ.ม. (การตลาด). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นาคม วีระสุวรรณจักร. (2541). **ความคิดเห็นของประชาชนท้องถิ่นต่อการมีส่วนร่วมในการ**

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษา : อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์

สังคมศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล.

นิคม จารุมณี. (2536) . **การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.** กรุงเทพฯ :

โอเดียนสโตร์

เนาวรัตน์ พลายน้อย และคณะ. (2538). **พฤติกรรมการท่องเที่ยวภายในประเทศของ**

นักท่องเที่ยวชาวไทยเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนา
พานิช.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). **การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.** พิมพ์

ครั้งที่ 1. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

----- (2548). **การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ 1.

กรุงเทพ: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เพชรรัตน์ มีสมบุญพันธุ์ & Trivedi, Akhilesh. (2553, 4-5 ธันวาคม). **การรับรู้ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย**. การประชุมทางวิชาการ International Conference on Challenges & Strategic Interventions for Tourism in India, เมืองลัคเนา ประเทศอินเดีย.

วิจิตรา ชัยศรี. (2537). **ทัศนคติของประชาชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวศึกษากรณีเฉพาะจังหวัดแม่ฮ่องสอน**. วิทยานิพนธ์ : พัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ศรัณย์ เลิศรักษ์มงคล. (2540). **การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน**. จุลสารการท่องเที่ยว ปีที่ 16, 1 (เดือนมกราคม-มีนาคม 2540).

สมพุทธ ธุระเจน. (2540). **อุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. นครศรีธรรมราช : สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.

สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวจ.เชียงใหม่.2554. **สมาคม ททท ชม ลั่น ปี'54 สดใส คาดรายได้ทะลุ 4 หมื่นล้าน**. สืบค้นจาก <http://www.happyairway.com> เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2554
สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 27. (2546). **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศคืออะไร**. สืบค้นจาก <http://kanchanapisek.or.th>. เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2554.

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่มที่ 27. (2546). **การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. สืบค้นจาก <http://kanchanapisek.or.th>. เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2554.

สารานุกรมไทยฉบับเยาวชน เล่มที่ 27. 2554. **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. สืบค้นจาก <http://kanchanapisek.or.th> เมื่อวันที่ 26 พฤษภาคม 2554

สุชาดา วรรณะมานี. (2542). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) กับความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (อพท.). (2554). **การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. สืบค้นจาก <http://www.dasta.or.th> เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2554.

อุษาวดี พูลพิพัฒน์. (2545). การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดย
ชุมชนในประเทศไทย. จุลสารการท่องเที่ยว 21ม 4 (ตุลาคม-ธันวาคม): 38-48.

Boo, Elizabeth. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*. World Wildlife Fund.
Washington, DC.

Hunziker, Walter and Krapf, Kurt. (1941). *Tourism*. Wikipedia Encyclopedia. Retrieved from
<http://en.wikipedia.org> on April 24th, 2007.

International Association of Scientific Experts in Tourism. (1981). *Definition of Tourism*.
Retrieved from <http://en.wikipedia.org> on April 24th, 2007.

Mathieson, A. and Wall, G. (1982). *What is Tourism*. [http://www. Prm.nau.edu](http://www.Prm.nau.edu) on April 24th,
2007.

Molina, Arturo, and Esteban, Agueda. (2006). *Tourism Brochures*. *Annals of Tourism
Research*, 33(4), 1036-1056.

Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory*. New York: McGraw-Hill.

Shirley, E. (1992). *Beyond the Green Horizon, Principles for Sustainable Tourism*. Surrey:
World Wide Fund for Nature.

Tourism Society of England. (1976). *Definition of Tourism*. Retrieved from
<http://en.wikipedia.org> on April 24th, 2007.

ภาคผนวก 1
ตัวอย่างแบบสอบถามภาษาไทย

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

1. เพศ 1) ☐ ชาย 2) ☐ หญิง

2. อายุ

1) ☐ ต่ำกว่า 30 ปี

2) ☐ 30-39 ปี

3) ☐ 40-49 ปี

4) ☐ 50 ปี ขึ้นไป

3. ศาสนา

1) ☐ พุทธ

2) ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. จังหวัด.....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

โปรดพิจารณาประเด็นเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืนต่อไป แล้วใส่เครื่องหมายในช่องที่สอดคล้องกับ
ความคิดเห็นของท่าน

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน	ระดับความคิดเห็น				
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1).ด้านสิ่งแวดล้อม					
1. ท่านได้รับ/ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศผ่านสื่อ ต่างๆ เช่น โบปลิว แผ่นพับ และแผ่นป้ายต่างๆ เป็นต้น					
2. ท่านได้รับการแนะนำให้ใช้ทรัพยากรที่จำกัดอย่างคุ้มค่าใน แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น น้ำ และไฟฟ้า เป็นต้น					
3. ท่านได้รับความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่ดีในการอนุรักษ์ ธรรมชาติและวัฒนธรรมเพื่อรักษาไว้ซึ่งความหลากหลายของ ทรัพยากรในโลก ได้แก่ การหลีกเลี่ยงการทำลาย ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งของเสียลงในถังขยะ ไม่สูบบุหรี่ในเขต ห้ามสูบ เป็นต้น					
4.ท่านได้รับการแนะนำให้ปฏิบัติตามกฎและระเบียบของ แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
5. มีโรงแรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวเชิง นิเวศน์					
6. มีไกด์ที่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ได้ เช่น ประวัติแหล่งท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวสีเขียว การ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น					

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน	ระดับความคิดเห็น				
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง

7. มีแผ่นป้ายที่แสดงข้อมูลนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ตลอดทางเข้าสู่และในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์					
8. มีคู่มือท่องเที่ยวและแผนที่ให้นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์					
9. มีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวเพื่อเข้าชมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์					
10. มีระบบการจัดการมลภาวะที่ดี เกี่ยวกับ เสียง น้ำ และอากาศ เป็นต้น					
11. มีระบบสาธารณสุขปลอดภัยดีและเพียงพอในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เช่น ห้องน้ำ ศูนย์อาหาร ที่พัก ถึงขยะที่จัดรถ เป็นต้น					
12. มีเส้นทางเดินที่สะดวก และเข้าถึงได้ในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์					
2) ด้านเศรษฐกิจ					
1. ท่านได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของเศรษฐกิจในท้องถิ่นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตั้งอยู่					
2. ท่านได้รับการส่งเสริมให้สนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่นด้วยการซื้อสินค้าพื้นเมืองในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
3. ท่านได้รับการส่งเสริมให้ร่วมกิจกรรมของชุมชน ที่จัดโดยธุรกิจเล็กๆในท้องถิ่น					

การจัดการท่องเที่ยวเชิงยั่งยืน	ระดับความคิดเห็น				
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม					
1. ท่านได้รับ/ทราบข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของสังคมและวัฒนธรรมชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
2. ท่านได้รับความรู้และการแนะนำให้เคารพวัฒนธรรมท้องถิ่น ทักษะคติ และความเชื่อ ของชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					
3. ท่านได้รับการสนับสนุนให้ส่งเสริมกิจกรรมของวัฒนธรรมชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการอุดหนุนธุรกิจท้องถิ่นซึ่งอนุรักษ์มรดกทางประเพณีและวัฒนธรรม					
4. ท่านมีโอกาสได้ร่วมแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน					
5. ท่านได้รับการแนะนำไม่ให้ปิ่นปาย จัปต้องเขียน หรือทำลาย รูปปั้นหรือสิ่งประดิษฐ์ที่แสดงในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ					

ส่วนที่ 3: พฤติกรรมการมาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

1. ลักษณะการมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่

1) ☐ มาคนเดียว	2) ☐ มากับคู่รัก
3) ☐ มากับครอบครัวหรือญาติพี่น้อง	4) ☐ มากับเพื่อนหรือเพื่อนร่วมงาน
5) ☐ มากับบริษัททัวร์/ตัวแทนนำเที่ยว	6) ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

2. ในรอบ 3 ปีที่ผ่านมา ท่านมาเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ของจังหวัดเชียงใหม่ รวมครั้งนี้เป็นจำนวนกี่ครั้ง

1) ☐ 1 ครั้ง	2) ☐ 2 ครั้ง	3) ☐ 3 ครั้ง	4) ☐ มากกว่า 3 ครั้ง

3. ช่วงฤดูกาลใดที่ท่านนิยมมาท่องเที่ยวยังท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ของจังหวัดเชียงใหม่

- 1) ☐ ฤดูร้อน (มีนาคม ถึงมิถุนายน)
- 2) ☐ ฤดูฝน (กรกฎาคม ถึงตุลาคม)
- 3) ☐ ฤดูหนาว (พฤศจิกายน ถึงกุมภาพันธ์)

4. ท่านมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ของจังหวัดเชียงใหม่ แต่ละครั้งเป็นระยะเวลานานกี่วันโดยเฉลี่ย

1) ☐ 1 วัน	2) ☐ 2 วัน	3) ☐ 3 วัน
4) ☐ 4 วัน	5) ☐ 5 วัน	6) ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

5. วัตถุประสงค์หรือเหตุผลที่สำคัญในการมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ของจังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ (ตอบเพียง 1 ข้อเท่านั้น)

1) ☐ ชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว	2) ☐ ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว
3) ☐ โปรแกรมทัวร์น่าสนใจ	4) ☐ ชื่อเสียงของสินค้าพื้นเมือง
5) ☐ การเดินทางไม่ไกล	6) ☐ ค่าใช้จ่ายไม่แพง
7) ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....	

6. แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ที่ท่านไปเที่ยวมาแล้ว มีแหล่งใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1) แหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม และแหล่งมรดก เช่น วัดต่างๆ และพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น
- ☐ 2) แหล่งท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิต เช่น ชุมชน และตลาดท้องถิ่น เป็นต้น

- ☐ 3) แหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ เช่น น้ำตก ทะเลสาบ น้ำพุร้อน ภูเขา ถ้ำ และสวนดอกไม้ เป็นต้น
- ☐ 4) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น สวนส้ม สวนองุ่น นาข้าว และฟาร์มเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น
- ☐ 5) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

7. ท่านทราบข้อมูลการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่จากที่ใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1) ☐ คำบอกเล่าของญาติ เพื่อน และคนรู้จัก 2) ☐ บริษัทนำเที่ยว
- 3) ☐ สื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ 4) ☐ อินเทอร์เน็ต และเว็บไซต์
- 5) ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

8. ใครเป็นผู้มีอิทธิพลต่อท่านมากที่สุดในการตัดสินใจมาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่

- 1) ☐ ตนเอง 2) ☐ คนในครอบครัว/ญาติพี่น้อง
- 3) ☐ คนรัก 4) ☐ เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน
- 5) ☐ บริษัททัวร์ 6) ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

9. ท่านจะกลับมาเที่ยวเชียงใหม่อีกหรือไม่ในอนาคต (ถ้ามา โปรดระบุโอกาสที่จะกลับมาเป็นร้อยละ)

- 1) มา (โปรดระบุโอกาส %)
- 2) ไม่มา

ส่วนที่4: ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดเชียงใหม่.....

.....

.....

***** ขอขอบคุณสำหรับความร่วมมือของท่าน

ภาคผนวก 2

ตัวอย่างแบบสอบถามภาษาอังกฤษ

Managing Sustainable Tourism:

A Case Study of Ecotourism, Chiang Mai Province, Thailand

SECTION 1: GENERAL INFORMATION OF TOURISTS

1. GENDER 1) ☐ Male 2) ☐ Female

2. AGE

- 1) ☐ Less than 30 years 2) ☐ 30-39 years old
3) ☐ 40-49 years old 4) ☐ 50 years old and above

3. RELIGION

- 1) ☐ Buddhism 2) ☐ Christianity 3) ☐ Islam
4) ☐ Hinduism 5) ☐ Others (please specify)

4. REGION

- 1) ☐ Africa 2) ☐ America 3) ☐ Oceania
4) ☐ Europe 5) ☐ Asia 6) ☐ Others (please specify).....

**Section 2: OPINIONS OF TOURISTS TOWARDS SUSTAINABLE TOURISM
MANAGEMENT AT ECOTOURISM DESTINATIONS OF CHIANGMAI, THAILAND**

PLEASE CONSIDER THE FOLLOWING ASPECTS OF SUSTAINABLE TOURISM, AND
TICK APPROPRIATE COLUMN ACCORDING TO YOUR OPINION

SUSTAINABLE TOURISM	DEGREE OF OPINION				
	Strongly Disagree	Disagree	Undecided/ Neither agree nor disagree	Agree	Strongly Agree
I. ENVIRONMENTAL ASPECTS					
1. You are provided information about the importance of environmental and natural resources of the eco-destinations through a variety of media: leaflets, brochures and notice broads, etc.					
2. You are informed how to use the least possible amount of non-renewable resources at the eco-destinations e.g. water and energy etc.					
3. You are educated to make positive contributions to the conservations of natural and cultural heritage in order to maintain the world's diversity: avoid damage to the environment, throw waste in the bins and do not smoke at the restricted area, etc.					
4. You are advised to follow the rules and regulation at the eco-destinations.					
5. There are environmental friendly hotels available at the eco-destinations.					
6. There are knowledgeable guides who can provide eco-information such as history, green route, environmental conservations, etc.					

SUSTAINABLE TOURISM	DEGREE OF OPINION				
	Strongly Disagree	Disagree	Undecided/ Neither agree nor disagree	Agree	Strongly Agree
7. There are notice boards providing eco-information to the tourists along the way to/at the eco-destinations.					
8. There are tour books and maps available for the tourists at the eco-destinations.					
9. There are clearly defined limits on number of tourists permitted in the eco-destinations per hour/day.					
10. There are good systems in managing pollution: noise, waste, water and air, etc.					
11. There are sufficient and well managed facilities at the eco-destinations: restrooms, food centers/shops, rest areas, trash bins, parking areas, etc.					
12. There is easy access via clearly defined paths, walkways and boardwalks, etc.					
II.ECONOMIC ASPECTS					
1. You are provided information about the importance of local economy at eco-destinations.					
2. You are encouraged to support the local economy by purchasing local goods at the eco-destinations.					
3. You are encouraged to participate in local events/ activities of small local businesses.					

SUSTAINABLE TOURISM	DEGREE OF OPINION				
	Strongly Disagree	Disagree	Undecided/ Neither agree nor disagree	Agree	Strongly Agree
III. SOCIO-CULTURAL ASPECTS					
1. You are provided information about the importance of the socio-culture of the communities at the eco-destinations.					
2. You are educated to respect local cultures, expectations and assumptions at the eco-destinations.					
3. You are encouraged to support the integrity of local cultures by favoring businesses which conserve cultural heritage and traditional values at the eco-destinations.					
4. You are provided a chance to enjoy the cultural exchange while being at eco-destinations by being interactive with communities.					
5. You are informed not to climb onto, touch, write on or destroy any historical and cultural structures or displays, etc. at the eco-destinations.					

Section 3: Behavior of tourists in traveling to ecotourism destinations of Chiang Mai

1. Type of Traveling

- 1) ☐ Travel alone
- 2) ☐ Travel with partner
- 3) ☐ Travel with family/relatives
- 4) ☐ Travel with friends/colleagues
- 5) ☐ Travel with tour agent/operator
- 6) ☐ Other (Please specify).....

2. Over the past three years, how many times have you been to ecotourism destinations of Chiang Mai (including this time)

- 1) ☐ One time 2) ☐ Two times
3) ☐ Three times 4) ☐ More than three times

3. The most favorable period that you prefer to come to ecotourism destinations of Chiang Mai.

- 1) ☐ Summer(March-June)
- 2) ☐ Rainy(July-October)
- 3) ☐ Winter(November-February)

4. What is the average length of time you visit ecotourism destinations of Chiang Mai.

- 1) ☐ 1 day 2) ☐ 2 days 3) ☐ 3 days
4) ☐ 4 days 5) ☐ 5 days 6) ☐ Other (please specify).....

5. The main reason of traveling to ecotourism destinations of Chiang Mai (Please tick only one)

- 1) ☐ Famous destinations
- 2) ☐ Beautiful destinations
- 3) ☐ Attractive tour packages
- 4) ☐ Famous traditional products
- 5) ☐ Short travel time
- 6) ☐ Low cost of travelling
- 7) ☐ Other (please specify).....

6.The ecotourism destinations of Chiang Mai that you have been to visit (Multiple answers are accepted)

- 1) ☐ Cultural, traditional and heritage: temples, museums and palaces, etc.
- 2) ☐ Rural/Village: communities and local markets, etc.
- 3) ☐ Nature; beaches, waterfalls, lakes, islands, hot springs, mountains, caves and floral gardens etc.
- 4) ☐ Agricultural; vineyards, orchards, breweries, rice fields and farms etc
- 5) ☐ Other (please specify).....

7. Sources of travel information (Multiple answers are accepted)

- 1) ☐ Word of mouth 2) ☐ Travel agents
 3) ☐ Printed media 4) ☐ Internet and websites
 5) ☐ Other (please specify).....

8. Who is the most influential person in your decision making to visit ecotourism destinations of Chiang Mai

- 1) ☐ Yourself
 2) ☐ Family: spouse, children or relatives
 3) ☐ Partner
 4) ☐ Friends/colleagues
 5) ☐ Tour agent/operator
 6) ☐ Other (Please specify).....

9. Will you come to visit Chiang Mai again in the future?
 (If yes, please specify probability of visiting)

- 1) ☐ Yes% 2) ☐ No

Section 4: Recommendation toward developing ecotourism destinations of Chiang Mai

.....

.....

.....

.....

.....

******* Thank you for your cooperation *******

ประวัติย่อหัวหน้าโครงการวิจัย

ประวัติย่อหัวหน้าโครงการวิจัย

1. ชื่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพชรรัตน์ มีสมบุญพันธุ์พูนสุข
Assist. Prof. Petcharat Mesomboonpoonsuk
2. คุณวุฒิการศึกษา M.B.A (General Business) , Pittsburg State University,
U.S.A.
3. ตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์
4. สังกัด ภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
โทรศัพท์ 02-6640193, 02-664-1000 ต่อ 5548
5. ประสบการณ์การวิจัย
 - ปี 2543 โครงการวิจัยร่วมกับคณาจารย์ผู้สอนกระบวนวิชาธุรกิจ
เบื้องต้น ภาควิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่องการพัฒนาการเรียนการสอน
วิชาพื้นฐานที่เปิดสอนหลายตอนกรณีศึกษาการเรียนการ
สอนกระบวนวิชาธุรกิจเบื้องต้น
 - ปี 2544 โครงการวิจัยร่วมกับคณาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่องการพัฒนาศักยภาพฝ่ายตลาด
มูลนิธิโครงการหลวง
 - ปี 2546 โครงการวิจัยเรื่องทัศนคติต่อจริยธรรมในการดำเนินชีวิต
ของนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 - ปี 2548 โครงการวิจัยร่วมกับศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ เรื่องแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจ
ขนาดกลางและขนาดย่อมรายสาขาจำแนกตามพื้นที่กลุ่ม
ภาคตะวันตก
 - ปี 2549 โครงการวิจัยร่วมกับรองศาสตราจารย์
สุพัฒน์ ส่องแสงจันทร์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และ
สารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ เรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารห้องสมุด
สถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับการใช้กลยุทธ์ตลาดในห้องสมุด

ประวัติย่อหัวหน้าโครงการวิจัย (ต่อ)

- ปี 2549 โครงการวิจัยเรื่องแผนธุรกิจโรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์ :
กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนสตรีไทย
- ปี 2550 โครงการวิจัยร่วมกับคณาจารย์ภาควิชาบริหารธุรกิจ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เรื่อง
การปรับปรุงแผนสำเร็จรูปเพื่อสนองตอบความต้องการ
พฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษา 16 จังหวัด
ภาคกลาง
- ปี 2550 โครงการวิจัยเรื่องความสำคัญของการจัดการโลจิสติกส์ใน
ความคิดเห็นของผู้ประกอบการ กรณีศึกษาวิสาหกิจ
ขนาดย่อมและขนาด กลางในอุตสาหกรรมสิ่งทอและ
เครื่องนุ่งห่มของประเทศไทย
- ปี 2551 โครงการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพการตลาด
สำหรับผู้ประกอบการสตรีในชุมชน: กรณีศึกษาวิสาหกิจ
ขนาดย่อมผลิตภัณฑ์หัตถกรรมผ้าฝ้าย
- ปี 2552 โครงการวิจัยเรื่องแนวปฏิบัติการจัดการสินค้าคงคลังของ
ผู้ประกอบการค้าส่งเสื้อผ้าสำเร็จรูปในประเทศไทย
- ปี 2552 โครงการวิจัยเรื่องทัศนคติเกี่ยวกับอาหารภูมิปัญญาท้องถิ่น
กรณีศึกษาอาหารพื้นเมืองเชียงใหม่ประเภทน้ำพริก
- ปี 2553 โครงการวิจัยร่วมเรื่องแนวทางการอนุรักษ์ภูมิปัญญาอาหาร
ไทย กรณีศึกษาอาหารพื้นเมืองเชียงใหม่ประเภทน้ำพริก
- ปี 2553 การพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดผลิตภัณฑ์อาหาร
ภูมิปัญญาไทยในความต้องการของผู้บริโภค กรณีศึกษา
อาหารพื้นเมืองเชียงใหม่ประเภทน้ำพริกหนุ่ม
- ปี 2553 โครงการวิจัยเรื่องการรับรู้ของนักท่องเที่ยวต่างประเทศต่อ
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ในประเทศไทย
- ปี 2553 โครงการวิจัยเรื่องกระบวนการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาว
อินเดียในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวไทย

ปี 2554 การตลาดและพฤติกรรมนักท่องเที่ยว: กรณีศึกษาการ
ท่องเที่ยวในจังหวัดระยอง

